

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Pikaluottoja koskeva lainsäädäntö ja sen kehitystarpeet

Parkkali, Henna
Vatanen, Tiina

2012 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Pikaluottoja koskeva lainsäädäntö ja sen kehitystarpeet

Parkkali Henna, Vatanen Tiina
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2012

Parkkali Henna, Vatanen Tiina

Pikaluottoja koskeva lainsäädäntö ja sen kehitystarpeet

Vuosi 2012 Sivumäärä 64

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia pikaluottoja koskevaa lainsäädäntöä ja sen kehitystarpeita. Työmme jakautuu kahteen pääkohtaan eli ensiksi perehdymme pikaluottojen yleiseen ja erityiseen sääntelyyn, jota tarkastelemme lainopillisesta näkökulmasta sekä toiseksi tutkimme pikaluottolainsäädännön mahdollisia kehitystarpeita oikeuspoliittiselta kannalta. Keskeiset tutkimusongelmat, joihin opinnäytetyöllä etsimme vastauksia sisältävät siis seuraavat kysymykset: Onko nykyinen pikaluottoja koskeva lainsäädäntö riittävää eri näkökulmista tarkastellen? Mitä tulevaisuuden muutoksia pikaluottoja koskevaan lainsäädäntöön tulisi mahdollisesti tehdä?

Työmme teoriaosuudessa selvitämme pikaluottojen lainsäädäntöä sekä lakiuudistuksia, joista uusimmat ovat vuodelta 2010. Työssä tutkimme myös Euroopan unionin sääntelyä sekä Ruotsin pikaluottoja koskevaa lainsäädäntöä. Kiinnitämme huomiota Suomen ja Ruotsin pikaluottolainsäädäntöjen eroavaisuuksiin oikeusvertailevasta näkökulmasta. Avaamme pikaluottoa käsitteenä sekä kerromme, miten pikaluoton hakeminen käytännössä tapahtuu. Tarkastelemme työssä myös pikaluottojen historiaa sekä nykytilannetta Suomessa.

Olemme taustoittaneet työtämme lukuisilla epävirallisilla haastatteluilla, jotka olemme tehneet eri viranomaisorganisaatioissa. Pikaluottojen lainsäädännön mahdollisista kehitystarpeista epävirallisia näkökantoja olemme saaneet eri viranomaistahojen edustajilta: Ruotsin oikeusministeriöstä, Suomen oikeusministeriöstä, Suomen Pienlainayhdistys ry:stä, Kuluttajavirastosta sekä Virastosta X. Näitä taustakeskusteluja ei kuitenkaan ole ollut mahdollisuus käyttää tutkimuksessa varsinaisina viranomaisorganisaation edustajan nimellä mainittuina lähteinä. Keskeisenä virallislähteenä käytämme työssä sen sijaan oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmän mietintöä ”Pikaluottolainsäädännön muuttaminen”. Näihin edellä mainittuihin aiheistoihin perustamme väitteemme mahdollisista kehitystarpeista pikaluottotoiminnassa. Pohdimme työssä eri kehitysehdotusten mahdollisuutta sekä niiden hyötyjä ja haittoja. Raajaamme opinnäytetyömme siten, että käsittelemme pikaluottolainsäädännön mahdollisia kehitystarpeita vain viranomaisorganisaatioiden näkökulmasta.

Asiasanat: pikaluotto, lainsäädäntö, kehitystarpeet

Henna Parkkali, Tiina Vatanen

The legislation concerning instant credit law and the necessity of its development

Year	2012	Pages	64
------	------	-------	----

Purpose of our thesis is to research the legislation of the instant-credit law and the necessity of its development. Our work is divided to two main points. We familiarize ourselves to instant credit general and specific regulation, which we examine from a juridical point of view and study the need to develop the legislation of instant credit from a legal policy aspect. The key research problems where we were looking for answers in our thesis were: is the current instant credit law legislation sufficient, considering from different viewpoints? Which future changes should possibly be made in our legislation, concerning instant credits?

In the theoretical part of our thesis we clarify legislation and reforming the legislation of instant credit, from which the latest legislative reformations are from 2010. In our work we study the regulation of the European Union and Swedish legislation of instant credit. We pay attention to the differences between Finnish and Swedish instant credit legislation. We open up instant credit as a concept and explain how to apply for instant credit in practice. In our thesis we examine the history and the current situation of instant credit in Finland.

We interview representatives of different authorities from: Swedish Ministry of Justice, Finnish Ministry of Justice, Finland small loan Association, the Consumer agency and Agency X, concerning the need to develop the instant credit legislation. We do not publish individual statements of officers in our thesis, but merely consider the possibilities, advantages and disadvantages of development suggestions, that come out from the interviews. In our work we also use as a salient material the Ministry of Justice's Instant credit 2011 -workgroup's reflection: "Changing the instant credit legislation". We limit the theme of our thesis thus, that we cover the need of legislative development of instant credit only from authorities' point of view.

Keywords: instant credit, legislation, necessity of development

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	8
1.1	Tutkimusongelmat ja tavoitteet.....	9
1.2	Tutkimusmenetelmät.....	10
2	Mitä ovat pikaluotot.....	10
2.1	Pikaluottojen historia ja nykytilanne Suomessa.....	13
2.2	Pikaluottojen tulevaisuuden näkymät.....	15
3	Keskeiset viranomaisorganisaatiot.....	17
3.1	Kuluttajavirasto.....	17
3.2	Kuluttajariitalautakunta.....	18
3.3	Etelä-Suomen aluehallintovirasto.....	19
3.4	Markkinaoikeus.....	20
4	Pikaluottoja koskeva sääntely.....	21
4.1	Kuluttajansuojalain 7 luvun säännökset.....	22
4.2	Mainonta.....	22
4.3	Pikaluottosopimus.....	23
4.4	Lainanhakijan henkilöllisyyden todentaminen.....	25
4.5	Etämyyntisäännökset.....	26
4.6	Itsesääntely.....	26
4.7	Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä.....	28
4.8	Korkolain säännökset.....	29
4.9	Rikoslain kiskontaa koskeva säännös.....	29
5	Euroopan unionin kulutusluottoja koskeva sääntely.....	30
5.1	Kulutusluottodirektiivit.....	30
5.2	Suomen ja Ruotsin kulutusluottolainsäädäntöjen eroavaisuus.....	31
6	Pikaluottotoiminnan mahdolliset tulevaisuuden kehitystarpeet.....	33
6.1	Lainsäädännön tiukentaminen.....	34
6.1.1	Markkinointisäännösten tiukentaminen.....	34
6.1.2	Kiinteä toimipaikka.....	36
6.1.3	Ikärajan korottaminen luoton saamisen edellytykseksi.....	36
6.1.4	Luoton korkokulujen enimmäismäärän rajoittaminen.....	37
6.1.5	Velvollisuus varmentaa kuluttajan luottokelpoisuus.....	39
6.1.6	Luotonantajan rekisteröinti - ja valvomiskustannukset suuremmiksi... ..	41
6.1.7	Vastapuolen oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärien alentaminen... ..	41
6.2	Pikaluottotoiminnan rajoittaminen.....	42
6.3	Positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto.....	44
6.4	Muut vaihtoehdot pikaluottotoiminnan tilalle.....	46
6.4.1	Sosiaalinen luototus.....	46
6.4.2	Pankit ja pikalainat.....	48

6.4.3	Muut kuin lainsäädännölliset toimenpiteet	48
7	Johtopäätökset	49
	Lähteet	51
	Kuviot	56
	Liitteet	57

Laki- ja lyhenneluettelo

AVI	Aluehallintovirasto
EU	Euroopan unioni
ETA	Euroopan talousalue
FSA	Finansinspektionen (Ruotsi)
HE	Hallituksen esitys
HTL	Henkilötietolaki 22.4.1999/523
KA	Kuluttaja-asiamies
KKL	Konsumentkreditlag (Ruotsi)
KUV	Kuluttajavirasto
KorkoL	Korkolaki 20.8.1982/633
KRIL	Kuluttajariitalautakunta
KSL	Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38
LA	Lakialoite
MAO	Markkinaoikeus
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39
-	Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä 27.8.2010/747
-	Laki luottolaitostoinnasta 9.2.2007/121
-	Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 7.8.2009/617
-	Laki sosiaalisesta luototuksesta 20.12.2002/1133

1 Johdanto

Opinnäytetyömme käsittelee kulutusluottoihin kuuluvia pikaluottoja sekä niiden sääntelyä ja tulevaisuuden kehitystarpeita. Valitsimme tämän aiheen, sillä se on meitä kiinnostava ja erityäin ajankohtainen.

Tutkiessa aihepiiriä löysimme useita artikkeleita, joissa kerrottiin pikaluottojen aiheuttaneen usealle, etenkin nuorelle maksuvaikeuksia ja merkintöjä maksuhäiriörekisteriin. Lisäksi mediassa on viime aikoina puhuttu useaan otteeseen siitä, miten pikaluottolainsäädäntöä tulisi tiukentaa. Myös pikaluottojen täyskieltämisen mahdollisuudesta on puhuttu. Veronmaksajien Taloustaito-lehden kesäkuun 2011 julkaisussa kerrotaan, että Suomessa pikavippilainat ovat lisänneet huomasti nuorten kuluttajien maksuhäiriömerkintöjen syntyä viime vuosien aikana. Riskiryhmänä maksuhäiriömerkinnöissä voidaan pitää etenkin nuoria, iältään 25 - 29-vuotiaita miehiä (Simola 2011, 19). Myös Koulu ja Lindfors ovat todenneet, että tyypillinen asiakas julkisessa velkaneuvonnassa ei ole enää vanhan laman pitkäaikaisvelallinen, vaan työssä käyvä palkansaaja-kuluttaja, joka on ylivelkaantunut juuri kulutusluotoista (Koulu & Lindfors 2010, 32). Muun muassa nämä edellä mainitut asiat saivat mielenkiintomme asiaa kohtaa heräämään niin, että halusimme tutustua pikaluottoilmiöön ja sen lainsäädäntöön entistä tarkemmin.

Myös lainsäätäjä on kiinnittänyt huomiota pikaluotoista aiheutuviin ongelmiin ja uusin lakiuudistus, joka koskee pikaluottoalan yrityksiä, on tullut voimaan vuonna 2010. Kyseessä on laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä (747/2010). Tämä lakiuudistus koskee kaikkia elinkeinonharjoittajia, jotka myöntävät kuluttajansuojalain 7 luvun soveltamisalaan kuuluvia kuluttajaluottoja. Tälläkin hetkellä pikaluottoja koskeva lainsäädäntö on suurten muutospaineiden alaisena oikeusministeri Anna-Maija Henrikssonin asetettua marraskuussa 2011 työryhmän pohtimaan, mitä uudistuksia pikaluottoja koskevaan lainsäädäntöön tulisi tehdä. Asetetun Pikaluotto 2011 -työryhmän toimikausi päättyi 31. maaliskuuta 2012. Työryhmän mietintö luovutettiin oikeusministeriölle 11. huhtikuuta 2012.

Yksi keskeinen aineisto työmme kannalta on juuri tämä oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmän mietintö ”Pikaluottolainsäädännön muuttaminen”. Käytämme opinnäytetyössä tukena myös muuta aikaisempaa aiheeseen liittyvää tutkimusmateriaalia. Aikaisempia tutkimuksia aiheesta on tehnyt muun muassa Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, jonka vuonna 2008 ilmestynyt tutkimus aiheesta ”Maksuvaikeudet pikaluottomarkkinoilla” käsittelee pikaluottomarkkinoilla ilmenevien maksuvaikeuksien lisäksi myös perustietoa pikaluotoista ja pikaluottoyritysten luotonannossaan käyttämiä sopimusehtoja. Hyödynnämme työssä myös Tilastokeskuksen julkaisemia pikaluottotoimintaa kuvaavia tilastoja.

1.1 Tutkimusongelmat ja tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on, että jaamme sen kahteen keskeiseen pääkohtaan. Ensiksi perehdymme pikaluottoja koskevaan yleiseen ja erityiseen sääntelyyn sekä toiseksi pohdimme nykyisen lainsäädäntömme riittävyttä, jota arvioimme haastatteluiden ja keräämiemme aineistojen pohjalta eri näkökulmista. Keskeiset tutkimusongelmat, joihin opinnäytetyöllä etsimme vastauksia sisältävät siis seuraavat kysymykset:

- Onko nykyinen pikaluottoja koskeva lainsäädäntö riittävää eri näkökulmista tarkastellen?
- Entä mitä tulevaisuuden muutoksia pikaluottoja koskevaan lainsäädäntöön tulisi mahdollisesti tehdä?

Tavoitteena on kuvata kattavasti mitä pikaluottojen yleiseen sääntelyyn kuuluu, esimerkiksi rikoslaisissa mainitaan kiskontasäännös ja korkolaki on otettava huomioon viivästyskoroissa. Otamme huomioon lain vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista. Tarkastelemme myös, kuinka pikaluottojen sopimusehdot on toimitettava kuluttajalle sekä miten kulutusluottojen markkinointia rajoitetaan. Työn tavoitteena on myös tarkastella pikaluottojen erityistä sääntelyä, kuten kuluttajasuojalain 7 lukua sekä lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä.

Vertailemme Suomen ja Ruotsin lainsäädäntöä pikaluottojen osalta sekä yleistä pikaluotto-toimintaa näissä maissa. Tavoitteena on, että lukija saisi mahdollisimman ajantasaisen kuvan maiden välisistä eroista. Tutkimme, mitkä ovat kulutusluottojen osalta tärkeimmät lait Ruotsissa ja miten ne eroavat Suomen lainsäädännön kanssa.

Voidaan siis sanoa, että opinnäytetyön tavoitteena on kokonaisuudessaan perehtyä pikaluottojen lainsäädäntöön Suomessa ja pohtia sen mahdollisia kehitystarpeita. Tavoitteena on myös tutkia nykyisen lainsäädännön riittävyttä eri näkökulmista tarkastellen. Kehitysmahdollisuuksia pohdittaessa hyödynnämme tekemiämme haastatteluja sekä aiheeseen liittyviä kerättyjä julkisia aineistoja. Keskeisenä virallislähteenä hyödynnämme oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmän mietintöä. Näihin edellä mainittuihin aineistoihin tulemme väitteemme mahdollisista kehitystarpeista pikaluottotoiminnassa perustamaan.

1.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön suoritamme tutkielmatyyppisenä, jossa käytämme kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Pyrimme selventämään ja avaamaan keskeisiä käsitteitä mahdollisimman hyvin, jotta lukija pystyisi ymmärtämään ja tulkitsemaan tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman kattavasti ja monipuolisesti. Tutkimusotteemme aiheeseen on pääosin laadullinen. Olemme jakaneet työn kahteen keskeiseen osaan, joista ensimmäistä osaa käsittelemme lainopillisesta näkökulmasta (teoriaosuus) ja toista osuutta (kehitystarpeet) käsittelemme oikeuspoliittisesta sekä oikeusvertailevasta näkökulmista. Laadullisen eli kvalitatiivisen työstämme tekee muun muassa se, että pyrimme ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä haastattelemalla eri asiantuntijoita eri virastoista. Haastattelimme työtä tehdessä seuraavien viranomaistahojen edustajia: Ruotsin oikeusministeriö, Suomen oikeusministeriö, Suomen Pienlainayhdistys ry, Kuluttajavirasto sekä Virasto X. Lähestyimme haastateltavia sähköpostitse ja saimme kaikilta viranomais- tahoilta vastaukset. Lähettämämme haastattelukysymykset löytyvät liitteinä työmme lopusta (Liitteet 3, 4, 5 ja 6). Muun muassa näiden haastattelujen pohjalta lähdimme työstämään opinnäytetyömme osuutta pikaluottojen mahdolliset tulevaisuuden kehitystarpeet.

Esitämme työssä myös joitakin numeraalisia tilastoja, mutta se ei kuitenkaan tee työstämme vielä kvantitatiivista tutkimusta. Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. Sen tarkoituksena on myös kuvata tutkittavaa ilmiötä numeerisen tiedon pohjalta, jossa tutkittavana kohteena on suuri joukko sattumanvaraisesti valittuja kohteita. (Heikkilä 2008, 17.)

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen yhtenä päätavoitteena vastaavasti on kokonaisvaltainen tutkimus. Sen tarkoituksena ei ole ottaa satunnaisotosta suuresta joukosta, vaan pyrkiä valitsemaan tutkimuksen kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti. Opinnäytetyömme tavoitteet ja päämäärät tukevat laadullista tutkimusta myös tältä osin, sillä olemme tarkkaan valinneet tahot, joita haastattelemme työtä varten. Laadullinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin miksi, miten ja millainen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Myös tältä osin päädyimme laadulliseen tutkimukseen. Nämä edellä mainitut kysymyssanat ovat juuri niitä keskeisiä kysymyksiä, joilla opinnäytetyöhömmö haetaan vastauksia.

2 Mitä ovat pikaluotot

Yleisesti ottaen pikaluotolla (pikavipillä, tekstiviestilainalla, pikalainalla) tarkoitetaan nopeasti saatavia, alle kolmen kuukauden pituisia vakuudettomia kulutusluottoja, jotka luotonantajana toimiva rekisteröitynyt yritys myöntää kuluttajalle ilman takauksia. Tarjottavien kulutusluottojen suuruudet vaihtelevat muutamista kympeistä satoihin euroihin laina-ajan ollessa viikosta joihinkin kuukausiin. (Saine 2008, 71.)

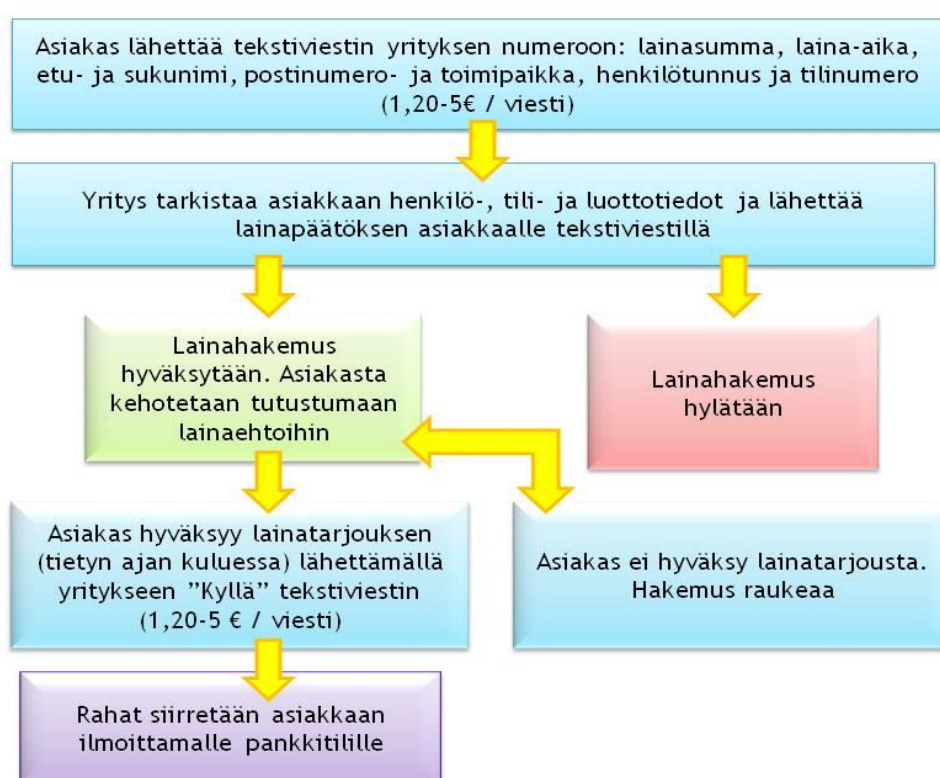
Pikaluotoille tyypillisinä ominaispiirteinä voidaan pitää niiden nopean saatavuuden, vakuudettomuuden ja lyhyen laina-ajan lisäksi myös suuria todellisia vuosikorkoja. Pikaluoton saamisen edellytyksenä luotonantajaryitykset pitävät ensisijaisesti hakijan täysi-ikäisyyttä, luottokelpoisuutta ja oikeustoimikelpoisuutta. Kuluttajaviraston tekemässä tekstiviestilainojen perussäännöt julkaisussa annetaan kuluttajanoikeudellisia linjauksia tekstiviestilainojen myöntämisestä. Kyseisessä linjauksessa korostetaan erityisesti hyvää luotonantotapaa. Hyvällä luotonantotavalla pikaluottotoiminnassa tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että luotonantajan tulee selvittää luotonhakijan maksukyky ensisijaisesti hakijalta itseltään sekä tarvittaessa myös muista asiaankuuluvista rekistereistä. Luotonantajan tulee ottaa nämä selvitykset huomioon luottoa myönnettäessä, jotta välttyttäisiin turhilta ylivelkaantumisilta ja maksuhäiriöiltä. (Mutttilainen & Valkama 2008, 13; Tekstiviestilainojen perussäännöt 2011.)

Kuluttajansuojalain 7:1 §:n mukaan kuluttajaluotolla tarkoitetaan sellaista luottoa, jonka luotonantajana toimiva elinkeinonharjoittaja myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle esimerkiksi lainana, maksunlykkäyksenä tai muuna vastaavana taloudellisena järjestelyinä. Näin ollen myös niin sanottua pikaluottoa voidaan pitää kuluttajansuojalaissa tarkoitettuna kulutusluottona. Pikaluottoa voidaan pitää myös kuluttajansuojalain 7:7 §:ssä määriteltynä kertaluottona. Kertaluotolla tarkoitetaan luottoa, joka myönnetään velalliselle kerrallaan sovitun suuruisena ja mahdollisista lisäluotoista tulee kuluttajan sopia aina erikseen luotonantajan kanssa. (Aurejärvi & Hemmo 2004, 8.)

Kuluttajan on mahdollista hakea pikaluottoa itselleen joko matkapuhelimella tekstiviestilainana tai Internet-lainana. Matkapuhelimella tehtävä lainahakemus tehdään lähettämällä tekstiviesti palveluntarjoajan numeroon. Vastaavasti Internetistä haettaessa lainanhakija täyttää luotonantajan sivuilla vaadittavan lomakkeen lainan saamiseksi. Sekä matkapuhelimella että Internetissä tehtävän lainahakemuksen tekeminen täyttää etämyyntitunnusmerkistön, koska myyjä ja ostaja eivät ole samaan aikaan läsnä sopimusta tehdessä. Näin ollen pikaluottoja myönnettäessä tulee ottaa huomioon myös rahoituspalvelujen etämyyntisäännökset (Mutttilainen & Valkama 2008, 11). Näistä rahoituspalvelujen etämyyntisäännöksistä ja muista pikaluottoja koskevista lakisäännöksistä kerromme tarkemmin opinnäytetyössämme kohdassa pikaluottojen sääntely.

Lainaa haettaessa tulee hakijan ilmoittaa luotonantajalle lainan määrän, laina-ajan ja tilinumeron lisäksi myös tarvittavat yhteystiedot. Yhteystiedoista tulee mainita hakijan etu- ja sukunimi, henkilötunnus, lähiosoite, postinumero ja postitoimipaikka. Vastaanottaessaan lainahakemuksen tulee luotonantajan tarkistaa asiakkaan henkilö-, tili- ja luottotiedot luotettavasti. Tämän jälkeen luotonantaja joko hyväksyy tai hylkää asiakkaan lainahakemuksen. Hyväksytystä lainahakemuksesta tulee asiakkaalle ilmoitus, jossa pyydetään tutustumaan tarkemmin lainaehtoihin ja vahvistamaan lainatarjouksen hyväksyminen luotonantajalle. Jos

asiakas ei hyväksy lainatarjousta, niin hakemus raukeaa. Tilanne on sama, jos asiakas jättää hyväksyttämättä lainaehdot tietyn harkinta-ajan kuluessa. Hyväksyessään lainatarjouksen tulee asiakkaan ilmoittaa tästä luotonantajalle tekstiviestillä, jonka jälkeen rahat tulevat asiakkaan ilmoittamalle tilille. Luoton siirrossa asiakkaan tilille kestää yleensä muutaman minuutin siitä, kun vahvistusviesti lainatarjouksen hyväksymisestä on saapunut luotonantajalle. Yhteistä näille asiakkaan luotonantajalle lähettämille tekstiviesteille on se, että niistä jokaisesta veloitetaan asiakasta erikseen noin 1,20 - 5 euron edestä per viesti. Syntyneet tekstiviestikulut veloitetaan asiakkaan matkapuhelinlaskun yhteydessä. (Muttalainen & Valkama 2008, 11-12.)

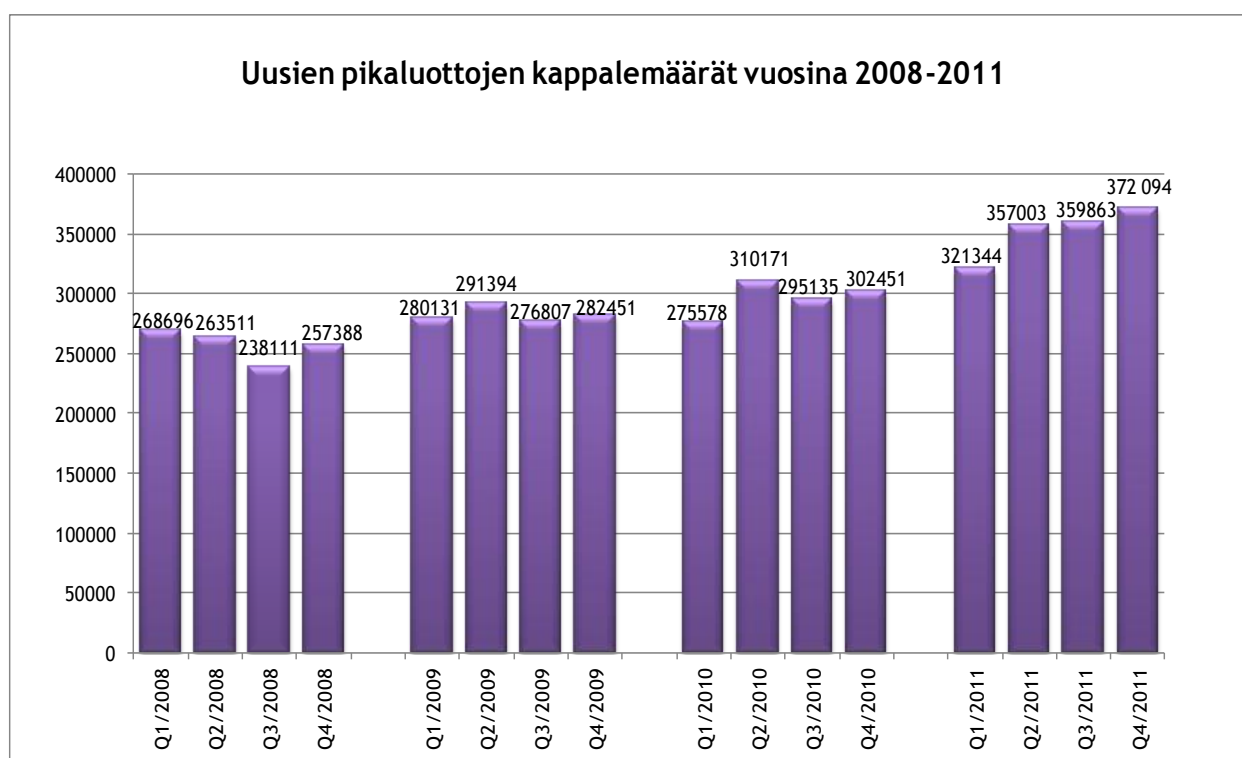

Kuvio 1. Esimerkkikaavio pikaluoton hakemisesta puhelimitse tekstiviestilainana

Pikaluotto maksetaan takaisin keskimäärin 7-30 päivän kuluessa luoton saantipäivästä. Asiakkaan on maksettava lainan pääoma takaisin luotonantajalle eräpäivään mennessä. Lainapääoman lisäksi kuluttajalle tulee maksettavaksi luoton käsittely- ja toimituskuluja. Lisäksi haki-ajan tulee maksaa edellä mainituista tekstiviesteistä, jotka ovat aiheutuneet lainaa haettaessa. Maksun viivästyessä asiakkaan on maksettava korkolain 4 §:n mukaan viivästyneelle määrälle viivästyskorkoa. (KorkoL 4 §; Muttilainen & Valkama 2008, 14)

2.1 Pikaluottojen historia ja nykytilanne Suomessa

Ilmiönä kulutusluottoihin kuuluvat pikaluotot ovat vielä melko uusia Suomessa. Ensimmäiset pikaluottoja kuluttajille myöntävät yritykset aloittivat liiketoimintansa Suomessa 2000-luvun alkupuolella. Voimakkaammin uusia pikaluottoja myöntäviä yrityksiä tuli markkinoille vuosina 2006 - 2007. Suomessa on tilastoitu myönnettyjä pikaluottoja kuitenkin vasta vuodesta 2008 lähtien. Näin ollen pikaluottojen kehityksestä ei ole tarkkaa tietoa vielä kovin pitkältä ajalta. Yleisesti pikaluottojen historiasta voidaan sanoa niiden kehittyneen 1980 - 1990 -lukujen aikana Yhdysvalloissa, josta ne ovat levinneet laajalti ympäri maailmaa. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2011 joulukuuhun mennessä pikaluottoja myöntäviä yrityksiä oli rekisteröity yhteensä 80 kappaletta. (Luottokanta 4 2012; Mutttilainen & Valkama 2008, 9; Pikalainat 2011)

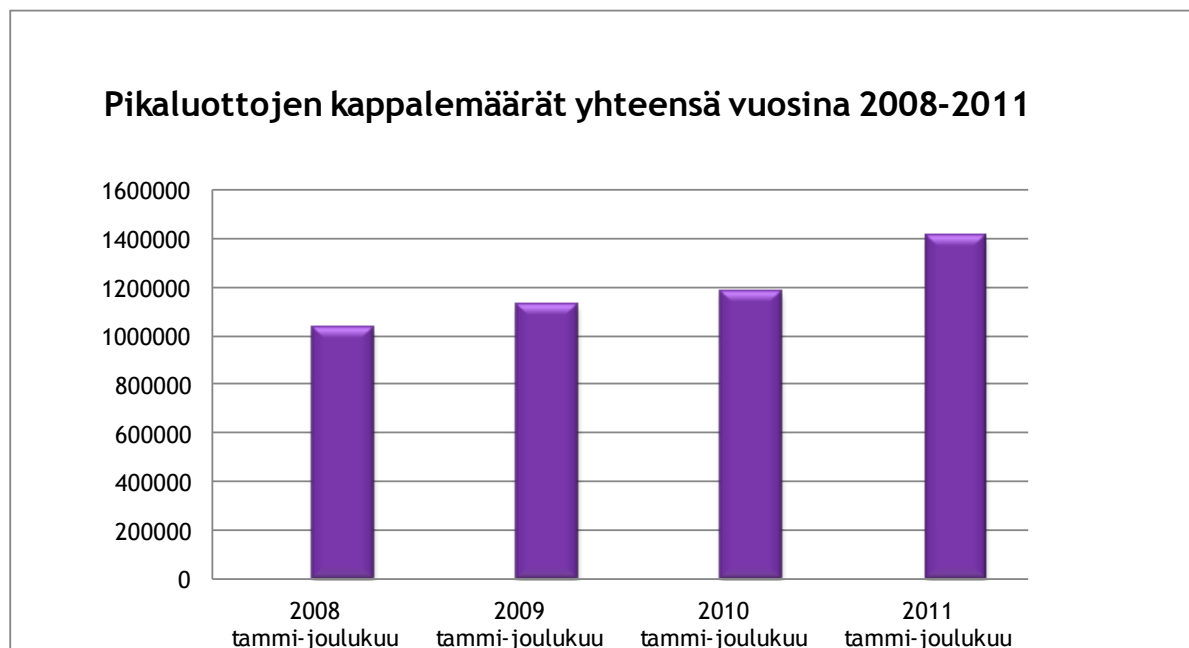
Kuvio 2. Uusien pikaluottojen kappalemäärät vuosina 2008 - 2011

Kuten yllä olevasta kuviosta (Kuvio 2) huomataan, ovat myönnettyjen pikaluottojen kappalemäärät nousseet tasaisesti vuodesta 2008 lähtien, jolloin Tilastokeskus alkoi kerätä tietoja pikaluottoja myöntävistä yrityksistä. Taulukossa jokainen vuosi on jaettu neljännekseen, jotta myönnettyjen pikaluottojen kappalemääräisestä kehityksestä saisi entistä vertailukelpoisemman. Verrattaessa pikaluottojen vuoden 2008 toisen neljänneksen kappalemääriä vuoden 2011 vastaavaan ajankohtaan, huomataan myönnettyjen luottojen määrien lisääntyneen peräti 35 prosenttia. Vähiten pikaluottoja kappalemääräisesti on myönnetty vuoden 2008 heinä-syyskuussa, jolloin pikaluottoja myönnettiin yhteensä 238 111 kappaletta. Heinä-syyskuussa

2008 kappalemääräistä kasvua verrattuna vuoden 2011 vastaavaan ajankohtaan on siis ollut jopa 51 prosenttia. (Luottokanta 1 2011; Luottokanta 2 2011; Luottokanta 3 2011; Luottokanta 4 2012)

Pikaluottoja myönnettiin kaiken kaikkiaan vuoden 2011 loka-joulukuussa noin 39 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin samana ajankohtana. Yhteensä lainoja myönnettiin vuoden 2011 loka-joulukuussa 372 094 kappaletta, yhteensä noin 90 miljoonan euron edestä. Kyseisenä ajankohtana keskimääräinen pikaluotto Tilastokeskuksen mukaan oli 243 euroa ja takaisinmaksuaika keskimäärin 32,6 päivää. Pikaluottoista kertyi ottajilleen kaiken kaikkiaan maksettavaksi yhteensä yli 21 miljoonaa euroa erilaisia luottokustannuksia. Näin ollen pikaluottoihin kohdistuvat kulut olivat siten lähes 23 prosenttia myönnetystä lainapäämästä. Huomattavaa kuitenkin on, että pikaluotot käyvät kaupaksi yhä edelleen niiden suurista kuluista huolimatta. Luottokustannukset sisältävät kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajalle maksettavaksi koituvia korkoja sekä välittömästi luottoon liittyviä kuluja ja muita maksuja. Luottokustannusten tulee sisältää vain selkeästi luottosuhteen hoitamisesta aiheutuvia kuluja, joten luottokustannuksilla ei saa esimerkiksi kattaa rahoittajan hallinto- tai liiketoimintakuluja. (Luottokanta 4 2012; Ostokulut 2011)

Alapuolella olevasta kuviosta (Kuvio 3) näkyvät kaikkien myönnettyjen pikaluottojen kappalemäärät yhteensä vuosina 2008 - 2011. Halusimme luoda erikseen oman taulukon, josta näkyvät kokovuoden myönnetty kappalemääräiset pikaluotot yhteensä. Kyseisestä taulukosta huomaa, kuinka myönnettyjen pikaluottojen kappalemäärät ovat kehittyneet tasaisesti ylöspäin vuodesta 2008 lähtien. Kappalemääräisesti pikaluottoja myönnettiin vuoden 2008 aikana yhteensä 1 027 706 kappaletta. Kasvua vuoteen 2009, jolloin pikaluottoja myönnettiin 1 130 783 kappaletta, tapahtui siis noin 10 prosenttia. Vastaavasti vuodesta 2009 vuoteen 2010 pikaluottojen kappalemääräinen kokonaiskasvu oli noin 5 prosenttia. Vastaavasti vuodesta 2010 vuoteen 2011 kasvua on tapahtunut noin 19 prosenttia. Pikaluottojen kysyntä on siis kasvanut vuosi vuodelta yhä enemmän. Kaiken kaikkiaan pikaluottojen kappalemääräinen kehitys on ollut kasvava vuodesta 2008 vuoteen 2011 noin 37 prosenttia. (Luottokanta 1 2011; Luottokanta 2 2011; Luottokanta 3 2011; Luottokanta 4 2012)

Kuvio 3. Pikaluottojen kappalemäärät yhteensä vuosina 2008 - 2011

2.2 Pikaluottojen tulevaisuuden näkymät

Pikaluottoja on myönnetty Suomessa vuoden 2005 alusta lähtien, mutta silti niihin liittyviä säästöjä on ehditty uudistaa jo muutamaan otteeseen. Ensimmäinen uudistus, joka koski pikaluottojen sekä muiden kulutusluottojen tarjontaa, tuli voimaan helmikuussa 2010. Kyseisessä uudistuksessa kiellettiin muun muassa luoton maksaminen yöaikaan kuluttajan tilille. Lisäksi rikoslain koronkiskontaan liittyvä lainsäädännös uudistettiin. Toisen kerran pikaluottojen ja muiden kulutusluottojen lainsäädäntöä tiukennettiin vuoden 2010 joulukuussa. Tällöin astui voimaan uusi laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä. Keskeisempiä uudistuksia kyseisessä laissa ovat luotonantajan velvollisuus ilmoittaa todellinen vuosikorko markkinoinnissaan sekä velvollisuus lainanhakijan henkilöllisyyden huolelliseen todentamiseen. (Arviomuistio lainsäädännön tiukentamiseksi 2011.)

Viime aikoina myös mediassa on puhuttu useaan otteeseen pikaluottoihin liittyvistä ongelmista ja pohdittu nykyisen lainsäädännön riittävyttä. Osa kansanedustajista, kuten esimerkiksi kokoomuksen Sampsa Kataja, kieltäisi pikaluotot kokonaan. Kataja on esimerkiksi kolumnissaan ”Pikavippiiriistoa” kirjoittanut pikavippialan yritysten houkuttelevan kuluttajia kevytmieliseen velkaantumiseen ja käyttävän näin hyväksi ihmisen hätää ja huonoa harkintakykyä (Kataja 2011). Mediassa on puhuttu myös siitä, tulisiko pikaluoton myöntämiselle asettaa täyskielto. Täyskieltoa ovat esittäneet myös useat muut kansanedustajat Katajan lisäksi. Tästä mainittakoon muun muassa kansanedustajat Katja Taimela, Esa Lahtela, Jukka Gustafsson ja Merja Kuusisto, jotka ovat tehneet kirjallisen kysymyksen eduskunnan puhemiehelle pikaluottojen täyskieltämiseksi. Kirjallisessa kysymyksessä on kyse kansanedustajan tekemästä

kirjallisesta selvityspyynnöstä ministerille tämän toimialaan kuuluvassa asiassa. Kirjallisessa kysymyksessä edellä mainitut kansanedustajat vetoavat muun muassa siihen, etteivät uudistukset lainsäädännössä ole poistaneet pikaluottoihin liittyviä ongelmia. Helmikuussa 2011 oikeusministeriön vastauksessa tähän kirjalliseen kysymykseen todetaan, ettei tällä hetkellä ole tarpeen ryhtyä uusiin lainsäädäntötoimenpiteisiin pikaluottojen osalta. (KK 1211/2010 vp.)

Tällä hetkellä nykyinen pikaluottolainsäädäntömme on taas muutospaineiden alaisena. Nykyinen oikeusministeri Anna-Maija Henriksson asetti marraskuussa 2011 uuden työryhmän selvittämään, mitä pikaluottoja koskevia tiukennuksia lainsäädäntöömme tulisi tehdä. Tavoitteena oli tehdä perusteellinen selvitys asiasta, jotta pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia saataisiin vähennettyä. Työryhmälle asetettiin poikkeuksellisen kiireellinen aikataulu, jonka toimikausi päättyi maaliskuun 2012 lopussa. Uusia pikaluottoja koskevia lakiuudistuksia voidaan kuitenkin aikaisintaan odottaa kesäkuussa 2012.

Pikaluottojen lainsäädännön muuttamisen yhteydessä on puhuttu myös positiivisen luottotietorekisterin perustamisesta Suomeen. Kyseessä olisi rekisteri, johon kerättäisiin tiedot kuluttajan kaikista olemassa olevista luotoista. Ilmoitusvelvollisuus myönnettyistä luotoista rekisteriin olisi luotonantajilla. Rekisteriin olisi mahdollista merkitä myös muita tietoja, kuten esimerkiksi tietoja kuluttajan tuloista ja luottokorttien saldoista. Kuluttajan kannalta positiivinen luottotietorekisteri saattaisi vähentää ylivelkaantumisia ja maksuhäiriöitä. Positiivinen luottotietorekisteri on jo käytössä useassa Euroopan maassa. Ruotsissa kyseinen rekisteri otettiin käyttöön 1990-luvulla. (Vastuullinen luotonmyöntäjä 2011.)

Myös kansalaisilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa ja kertoa mielipiteitään pikaluottoihin liittyvissä asioissa. Oikeusministerin marraskuussa asettama Pikaluotto 2011 -työryhmä on tammikuun 3. päivä 2012 alkaen kerännyt kansalaisilta palautetta pikaluotoista. Kansalaisten oli mahdollista käydä keskustelua ja antaa palautetta Otakantaa.fi-keskustelufoorumilla pikaluotoista. Työryhmä keräsi kansalaisten mielipiteitä lainvalmistelun tueksi ja toivoi saavansa tietoa muun muassa syitä pikaluoton ottamiseen ja tietoa sellaisista mahdollisista asioista, jotka tulevat luotonottajille yllätyksinä lainaa haettaessa. Palautetta pikaluotoista oli mahdollista antaa tammikuun 31. päivään asti (Ota kantaa pikaluotoista 2012). Toisaalta tulee myös huomioida se, että antaako keskustelufoorumilta kerätyt kansalaisten mielipiteet luotettavan tiedon lainvalmistelun tueksi.

Pikaluotto 2011 -työryhmän mietintö pikaluottolainsäädännön muuttamisesta julkistettiin 11. huhtikuuta 2012. Mietinnön yksi keskeinen ehdotus on korkokaton asettaminen osaksi pikaluottotoimintaa. Korkokattoa koskevan ehdotuksen sisältö koskisi kaikkia alle 1 000 euron suuruisia luottoja, pois lukien hyödykesidonnaiset luotot. Myös luotonantajan velvollisuutta arvioida kuluttajan luottokelpoisuutta ennen luoton myöntämistä esitetään tiukennettavaksi ja

täsmennettäväksi. Lisäksi ehdotetaan, että hyvän luotonantotavan vastaista olisivat lisämaksullisten tekstiviesti- ja muiden vastaavien viestipalveluiden käyttäminen osana luoton markkinoita ja luoton myöntämistä. Näiden lisäksi ehdotus koskisi kaikkea luottosuhteeseen liittyvää asiointia, joka käydään lisämaksullisten tekstiviesti- tai muiden viestipalveluiden avulla. Mietinnössä ehdotetaan myös oikeudenkäynnissä vastapuolelle koituvien tuomittavien oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärien alentamista niin sanotuissa summaarisissa asioissa. Summaarisilla asioilla tarkoitetaan käytännössä riidattomia velkomisasiota. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

On kuitenkin hyvä muistaa, että lopulta kaikista lakiuudistuksista päättää aikanaan eduskunta eikä oikeusministeriön asettama työryhmä. Varmaa tässä vaiheessa on ainoastaan se, että joitakin muutoksia nykyiseen pikaluottolainsäätöömme kaivataan. Tarve pikaluottoja koskevan lainsäädännön tiukentamiselle todetaan niin oikeusministeriön Pikaluotto 2011 - työryhmämietinnössä kuin nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa. Hallitusohjelmassa muun muassa mainitaan, että noin yli puolet käräjäoikeuksien käsittelemistä velkomiskanteista ovat nykyisin peräisin pikaluotoista. Lisäksi hallitusohjelmassa edellytetään lainsäädännön tiukentamista pikaluotoista johtuvien kasvavien ongelmien estämiseksi. (Hallitusohjelma 2012.)

3 Keskeiset viranomaisorganisaatiot

Kuluttajansuojalainsäädännön tavoitteita alettiin pitää entistä kokonaisvaltaisempina 1960-1970 -lukujen aikana Suomessa. Lähtökohtaisesti kuluttajansuojassa on kysymys kuluttajan suojaamisesta vahvempaa elinkeinoharjoittajaa vastaan. Useissa Länsi-Euroopan maissa kuluttajien asioita alkoivat hoitaa ensin erilaiset kuluttajajärjestöt. Suomessa vastaavasti siirryttiin suoraan lainsäädännölliseen vaiheeseen vahvojen kuluttajajärjestöjen puuttuessa. Kuluttajansuojalaki (KSL) astui Suomessa voimaan 20.1.1978. Samalla asetettiin keskeiset kuluttajaviranomaiset, jotka aloittivat toimintansa 1.9.1978. Näitä keskeisiä pikaluottojakin käsitteleviä kuluttajaviranomaisia ovat kuluttaja-asiamies, kuluttajariitalautakunta ja markkinaoikeus. Vuonna 2010 voimaan tullut lakiuudistus eräiden luotonantajien rekisteröinnistä nosti uudeksi valvontaviranomaiseksi Etelä-Suomen aluehallintoviraston. (Kuluttajaneuvonnan historia 2011.)

3.1 Kuluttajavirasto

Kuluttajavirasto (KUV) toimii kuluttajakysymysten yleisviranomaisena, jonka tavoitteena on turvata kuluttajan asemaa. Lisäksi sen tehtävänä on edistää kuluttajavalistusta sekä tehdä erilaisia selvityksiä, vertailuja ja esityksiä kuluttajansuojan kehittämiseksi. Kuluttaja-asiamies (KA) on kuluttajaviraston ylijohtaja, joka ei niinkään neuvo yksittäistä kuluttajaa. Hänen tehtävänä on sen sijaan valvoa markkinoinnin ja sopimusehtojen lainmukaisuutta. Huomates-

saan jonkin elinkeinoharjoittajan markkinoinnin tai sopimusehdon olevan Suomen kuluttajansuojalainsäädännön vastainen, tulee kuluttaja-asiamiehen pyrkiä saamaan elinkeinoharjoittaja vapaaehtoisesti luopumaan lainvastaisista toimistaan. Ellei elinkeinoharjoittaja luovu lainvastaisista sopimusehdoistaan tai markkinointitoimistaan, voi kuluttaja-asiamies kieltää näiden toimien käyttämisen elinkeinoharjoittajan liiketoiminnassa. Asianomainen elinkeinoharjoittaja voi kahdeksan päivän sisällä kiellon tiedoksi saatuaan ilmoittaa vastustavansa kieltoa, jolloin kielto raukeaa. Kuluttaja-asiamiehen on mahdollista antaa elinkeinoharjoittajalle myös väliaikainen sitova kielto, mikäli kielto on tarpeen, jotta kiireellisesti estetään jokin markkinointitoimenpide tai sopimattoman sopimusehdon käyttö. Kuluttaja-asiamiehen on saatettava väliaikaista kieltoa koskeva määräys markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Kielto raukeaa, ellei sitä toimiteta markkinaoikeuden käsiteltäväksi kolmen päivän kuluessa sen antamisesta. Kuluttaja-asiamies voi myös saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi jonkin elinkeinoharjoittajan kuluttajansuojalain vastaisen toiminnan. (KSL 2 luku; Hoppu & Hoppu 2007, 381-382.)

Kuluttaja-asiamies on esimerkiksi vuoden 2011 aikana vienyt kaksi pikaluottoyhtiötä markkinaoikeuteen niiden puutteellisen ja lainvastaisen mainonnan vuoksi. Toinen kyseessä olevista pikaluottoyhtiöistä on OPR-Vakuus. Kuluttaja-asiamies on vaatinut, että markkinaoikeus määräisi OPR-Vakuudelle 50 000 euron uhkasakon lain noudattamatta jättämisestä. Kuluttaja-asiamies oli aiemmin keväällä 2011 kieltänyt yhtiötä jatkamasta lainvastaista markkinointia, josta puuttui oleellisia tietoja myönnettävistä luotoista. Tällöin yritys veti lainvastaiset mainoksensa pois, mutta aloitti pian uudestaan vastaavanlaisen mainoskampanjan. Asia on saatettu markkinaoikeuden käsiteltäväksi lokakuussa 2011 ja on yhä vireillä tätä opinnäytetyötä tehdessä. (Lainvastainen mainonta 2011.)

Suomessa järjestettiin keväällä 2011 kuluttaja-asiamiehen aloitteesta myös valvontakampanja, jossa kiinnitettiin huomiota erityisesti pikaluottoyritysten verkkosivuillaan antamiin tietoihin pikaluottojen ehdoista. Kampanjassa selvitettiin myös, että kannustavatko pikaluottoyritykset mainonnallaan kuluttajia harkitsemattomaan luotonottoon. Kampanjassa oli mukana sadan eri yrityksen noin 200 eri sivustoa. Yhteensä 77 pikaluottoyritystä sai kuluttaja-asiamieheltä kehotuksen kiinnittää huomiota puutteellisiin tietoihin omilla Internet-sivuillaan ja kehotuksen korjata ne. Kyseisiä pikaluottoyrityksiä on vaadittu korjaamaan vaaditut puutteet sivuillaan välittömästi. (Puutteita verkkosivuilla 2011.)

3.2 Kuluttajariitalautakunta

Kuluttajariitalautakunta (KRIL) on riippumaton ja puolueeton ratkaisuelin, joka voi antaa suosituksia kuluttajan ja elinkeinoharjoittajan välisissä erimielisyyksissä. Sen antamat lausunnot ovat suosituksia eivätkä näin sido oikeudellisesti kumpaakaan riidan osapuolta. Kuluttajariita-

lautakuntaan on mahdollista tehdä myös ryhmävalitus kuluttaja-asiamiehen johdolla. Ryhmävalitushakemusta tehdessään kuluttaja-asiamies määrittelee kuluttajaryhmän, jota hakemus koskee. Asia voidaan käsitellä kuluttajariitalautakunnassa ryhmävalituksena vain tilanteissa, joissa kuluttajien vastapuoli on elinkeinonharjoittaja. Kuluttaja-asiamiehellä on mahdollisuus ryhtyä ryhmävalitustoimenpiteisiin myös ilman kuluttajalta saatavaa erillistä valtuutusta. (Hoppu & Hoppu 2007, 383.)

Kuluttajariitalautakunta on vuoden 2010 joulukuussa antamassaan tiedotteessa antanut pikaluottoyriyksille suosituksen palauttaa kuluttajille luotoista syntyneet ja perityt kulut. Kyseessä oli tilanne, jossa kuluttajat olivat hakeneet pikaluottoa tekstiviestillä. Pikaluottoja myöntäneet yritykset eivät olleet toimittaneet kuluttajille lainkaan luoton ehtoja henkilökohtaisesti lain edellyttämällä tavalla. Pikaluottoyriykset olivat ilmoittaneet kuluttajille ainoastaan heidän Internet-sivustonsa, jossa luoton ehdot olisivat olleet kuluttajien luettavissa. Lautakunta myös vetosi kuluttajan 14 vuorokauden peruuttamisoikeuteen, joka alkaa kulua siitä hetkestä, kun kuluttaja on saanut luoton ennakkotiedot ja kappaleen sopimuksesta itselleen lain edellyttämällä tavalla. Pikaluottoyriykset eivät näin lautakunnan mukaan olleet oikeutettuja luoton todelliseen vuosikorkoon tai muuhun korvaukseen, sillä ne eivät olleet ennakolta ilmoittaneet kuluttajille todellisen vuosikoron perimisestä. Lautakunta suositti siten pikaluottoyriyksiä palauttamaan luoton toimituskulut takaisin kuluttajille heidän vaatimustensa mukaisesti. (Kuluttajariitalautakunta 2011.)

3.3 Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Uusin pikaluottojen viranomaisvalvoja on Etelä-Suomen aluehallintovirasto (AVI). Kyseisen aluehallintoviraston yksi tehtävistä on lain mukaisesti pitää rekisteriä pikaluottoja myöntävistä yrityksistä. Lakiin eräiden luotonantajien rekisteröinnistä 3 §:ään on kirjattu seuraavasti: ”Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää rekisteriä luotonantajista. Sen, joka aikoo tarjota kuluttajaluottoja, on tehtävä ilmoitus aluehallintovirastolle rekisteriin merkitsemistä varten”. (Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä 3 §.)

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vain sellaiset pikaluottoyriykset, jotka ovat rekisteröityneet laissa määriteltyyn luotonantajarekisteriin voivat myöntää kuluttajille pikaluottoja. Rekisteröintimerkinnän esteet ovat kirjattu erikseen kyseisen lain 4 §:ään. Rekisteröinnin esteinä pidetään muun muassa ilmoituksen tekijän konkurssia, elinkeinonharjoittajan alaikäisyyttä tai rajoitettua toimintakelpoisuutta. Etelä-Suomen aluehallintoviraston tulee myös arvioida elinkeinonharjoittajan luotettavuutta sekä luottotoiminnan tuntemusta rekisteröinnin yhteydessä. Elinkeinonharjoittajan luottotoiminnan tuntemuksen tulee olla riittävää suhteessa harjoitetun luottotoiminnan luonteeseen ja laajuuteen, jotta rekisteröintimerkintä voidaan tehdä. (Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä 4 §.)

3.4 Markkinaoikeus

Markkinaoikeus (MAO) on yksi Suomen erityistuomioistuimista. Sen tehtävänä on käsitellä markkinaoikeudellisten ja kilpailuoikeudellisten asioiden lisäksi myös julkisia hankintoja koskevia asioita. Vaikka edellä mainitsemani kuluttaja-asiamies voi antaa elinkeinonharjoittajalle markkinoinnin ja sopimusehtojen käyttämistä koskevia kieltoja, on markkinaoikeudella kuitenkin lopullinen päätäntävalta näissä asioissa. Vain markkinaoikeus voi antaa lopullisen ja sitovan kiellon, jota elinkeinonharjoittajan on noudatettava. Asia voidaan laittaa vireille markkinaoikeudessa kirjallisella hakemuksella. (Markkinaoikeus 2011; Hoppu & Hoppu 2007, 381.)

Markkinaoikeudessa asian voi laittaa vireille kuluttaja-asiamies. Kuluttaja-asiamiehen kieltäytyessä viemästä jotakin asiaa tuomioistuimeen, voi sen tehdä myös palkansaajien tai kuluttajien etuja valvova rekisteröitynyt yhdistys. Elinkeinonharjoittaja ei sen sijaan voi viedä asiaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Elinkeinonharjoittajalla on kuitenkin mahdollisuus kuluttaja-asiamiehen antamasta pysyväksi osoitetusta kiellosta huolimatta jatkaa markkinointitoimiaan, jos hän on vastustanut kieltä kahdeksan päivän kuluessa sen tiedoksisaannista. Markkinointia tai sopimusehtojen käyttämistä koskevan kiellon yhteydessä markkinaoikeus asettaa uhkasakon kiellon noudattamisen tehosteeksi. Elinkeinonharjoittaja voidaan myös velvoittaa suorittamaan kielletyn markkinointitoimen oikaisun. Elinkeinonharjoittajan rikkoessa tahallisesti markkinointia koskevia lainsäädöksiä voidaan elinkeinonharjoittaja tuomiota rangaistukseen, jonka taas määrää yleinen tuomioistuin. (Hoppu & Hoppu 2007, 382.)

Markkinaoikeus on käsitellyt pikaluottoyritys Oy Atlas-Invest Ab:tä käsittelevän oikeustapauksen, joka käsittelee yrityksen sopimattomia sopimuskäytänteitä myönnettäessä pikaluottoja kuluttajille. Tapaus tuli vireille markkinaoikeudessa kuluttaja-asiamiehen aloitteesta tammikuussa 2008. Hakemuksessaan kuluttaja-asiamies vaati, että markkinaoikeuden tulisi kieltää kyseistä yritystä käyttämästä sopimuskäytäntöä, jossa se myöntäessään asiakkaille tekstiviestilainoja jättää toimittamatta kuluttajansuojalain mukaisia ennakkotietoja ja sopimusehtoja hyvissä ajoin ennen sopimuksen syntyä. Tiedot tulisi toimittaa kuluttajalle henkilökohtaisesti kirjallisena tai sähköisenä siten, että kuluttajalla on mahdollisuus tallentaa ja toisintaa ne muuttumattomina (vaade 1). Lisäksi kuluttaja-asiamies vaati markkinaoikeuden kieltämään toiminnan, jossa kyseinen yritys tekee kuluttajan kanssa sopimuksen pikaluoton myöntämisestä ennen kuin kuluttajalla on ollut riittävästi aikaa tutustua lainan sopimus- ja ennakkotietoihin (vaade 2). Samaisessa vaateessaan kuluttaja-asiamies vaati markkinaoikeutta kieltämään kuluttajiin kohdistuvan mainonnan, jossa käytetään sopimattomia mainoslauseita pikaluottojen markkinoinnissa. Sopimatonta oli kuluttaja-asiamiehen mukaan mainonta, jossa kerrottiin ”rahat tilillesi minuutissa kellon ympäri”. Lisäksi mainoslauseet, joissa kerrottiin saavan ”luottoa 24h vuorokaudessa” ja lause ”saat heti luoton tilillesi” olivat kuluttaja-asiamiehen

mukaan sopimatonta kuluttajiin kohdistuvaa mainontaa (vaade 3). Näiden lisäksi kuluttaja-asiamies vaati, että markkinaoikeus kieltäisi Oy Atlas-Invest Ab:tä markkinoimasta ja tarjoamasta kuluttajille sopimattomasti kulutusluottosopimuksia siten, että rahat maksetaan asiakkaan tilille aikaisemmin kuin kello 7.00 aamulla. Kyseessä oli tilanteet, joissa lainaa oli haettu ja myönnetty kello 23.00 ja 7.00 välisenä aikana (vaade 4). Kuluttaja-asiamies vaati, että kuttakin näistä vaatimuskohdista tulisi markkinaoikeuden tehostaa 100 000 euron sakon uhalla. (MAO:257/09.)

Päätöslauselmassaan markkinaoikeus kielsi Oy Atlas-Invest Ab:n sopimattoman menettelyn, jossa se on jättänyt toimittamatta asiakkailleen sopimusehtoja hyvissä ajoin ennen sopimuksen syntyä siten, että asiakkaalla olisi ollut mahdollisuus tallentaa ehdot ja toisintaa ne halutessaan muuttumattomina. Markkinoinnissa markkinaoikeus kielsi käyttämästä seuraavaa tai siihen rinnastettavaa mainoslauseetta ”Rahat tilillesi minuutissa kellon ympäri”. Lisäksi kiellettiin tarjoamasta ja markkinoimasta kuluttajille kulutusluottosopimuksia siten, että rahat maksetaan asiakkaan tilille aikaisemmin kuin kello 7.00 jälkeen, mikäli lainaa on haettu ja myönnetty kello 23.00 ja 7.00 välisenä aikana. Markkinaoikeus asetti näiden edellä mainittujen kieltojen tehosteeksi kustakin kohdasta 50 000 euron sakon uhan. (MAO:257/09.)

4 Pikaluottoja koskeva sääntely

Tärkeimmät pikaluottoihin sovellettavat säännökset ovat kuluttajansuojalain 7 luvussa, jota voidaan pitää kyseisten luottojen erityisenä sääntelynä. Pikaluottoihin sovelletaan myös kuluttajansuojalain 6 a lukua rahoituspalveluiden etämyynnistä ja esimerkiksi korkolain säännöksiä. Luotonantajiin sovelletaan muun muassa lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä. Kyseisen lain mukaan luotonottajat tulee todentaa oikeiksi henkilöiksi, tästä säädetään laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista. Myös pikaluottoja tarjoavien yritysten tulee ottaa yleisenä pikaluottojen sääntelynä huomioon rikoslain koronkiskontaa koskeva säännös. (Työryhmämietintö 2008:7.)

Pikaluottoihin liittyvää lainsäädäntöä on uudistettu sekä tarkennettu sekä kuluttajansuojalain että muiden pikaluottoihin mahdollisesti sovellettavien säännösten osalta lähiaikoina, vuosina 2009 ja 2010. Lakimuutokset koskivat muun muassa kulutusluottoja koskevaa kuluttajansuojalain 7 lukua, viivästyskorkoon kiinnitettiin huomiota korkolaissa sekä luottokiskontaa koskevassa rikoslain säännöksessä. Lakiuudistuksen mukaan, kun markkinoidaan pieniä sekä lyhytaikaisia luottoja, on ilmoitettava luoton todellinen vuosikorko sekä luotonantajan on todennettava lainanhakijan henkilöllisyys. Luotonottamisen ajankohtaan kiinnitettiin myös huomiota, sillä lakiuudistuksen myötä harkitsemattomia lainanottoja pyrittiin vähentämään kieltämällä luottojen maksaminen myöhään illalla tai yöllä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2011.)

Pikaluottojen osalta on hyvä muistaa, että ne eivät kuitenkaan kuulu Finanssivalvonnan piiriin. Finanssivalvonnan alaisuudessa on vain sellaisessa tilanteessa, jossa pikaluotto-yritys rahoittaisi toimintaansa yleisöltä kerättävillä varoilla, esimerkiksi talletuksilla. Näin voimme sulkea pois sen, että lakia luottolaitostoiminnasta sovellettaisiin pikaluottoihin. (Laki luottolaitostoiminnasta; Muttilainen & Valkama 2008, 24.)

4.1 Kuluttajansuojalain 7 luvun säännökset

Kuluttajansuojalain 7 lukua sovelletaan kulutusluottoihin ja siten myös pikaluottoihin, joilla tarkoitetaan sellaista luottoa, jotka elinkeinoharjoittaja eli luotonantaja myöntää. Kuluttajansuojalain tarkoituksena on säännellä luottojen tarjontaa, myyntiä sekä muuta markkinointia. Pitää kuitenkin huomioida, että kuluttajansuojalain 7:1 §:ää ei sovelleta esimerkiksi korottomaan kuluttajaluottoon. Lähes poikkeuksetta kuitenkin pikaluotoista peritään korkoa ja muita maksuja, joten tämänkin seikan perusteella pikaluotot kuuluvat kyseisen lain sovelluspiiriin. Kuluttajansuojalain 7 luvussa säädetään muun muassa pikaluottojen luottokustannuksista sekä todellisesta vuosikorosta. Näiden lisäksi kyseisessä laissa on sääntelyä pikaluottojen tiedonantovelvollisuuksista, joihin kuuluvat muun muassa mainonnassa ilmoitettavat tiedot sekä ennen luottosopimusta annettavat tiedot. Kuluttajansuojalain 7 luvussa kerrotaan myös, miten luotonantajan tulee toimia vastuullisesti sekä säännellään luottosopimukseen liittyvistä asioista. (KSL 7 luku.)

4.2 Mainonta

Pikaluottojen, kuten myös muiden kuluttajaluottojen, markkinoinnin yhteydessä on ilmoitettava todellinen vuosikorko. Luotonmyöntäjällä on vuosikoron ilmoittamisvelvollisuus kuitenkin vain, jos mainoksessa kerrotaan luoton korosta tai mainitaan esimerkiksi luotosta perittäviä muita kustannuksia osoittava luku tai muita sopimuksen ehtoja koskevaa informaatiota. Tämän kaltaisissa tilanteissa kuluttajansuojalain 7:8 §:n mukaan mainonnassa täytyy muun muassa mainita luoton korko, muut luottokustannukset, luoton määrä ja sopimuksen kesto sekä luottokustannusten yhteismäärä. (KSL 7 luku.)

Todellisen vuosikoron ilmoittamisen tarkoituksena on auttaa kuluttajaa vertailemaan eri luottolaitosten luottojen hintoja ja luoton hoitoon liittyviä kustannuksia. Todellinen vuosikorko voidaan laskea erikseen määritellyllä matemaattisella laskentakaavalla, jossa huomioidaan luoton määrä, lyhennysaika- ja korkosuuruus sekä koron suuruus. Todellisen vuosikoron matemaattinen laskentakaava on liitteenä työmme lopussa (Liite 1). Laskettaessa todellista vuosikorkoa tulee muistaa, että se perustuu laskentahetken korkotasoon. Laskelmassa ei siis oteta huomioon korkotason tai luoton hoidon aikana ilmeneviä muutoksia. On siis hyvä huomioida luottojen

hintavertailun yhteydessä, että laskelmat sijoittuvat samaan ajankohtaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Kuluttajansuojalain 7:6 §:n mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle. Todellista vuosikorkoa laskettaessa tulee myös ottaa huomioon luoton lyhennykset. Kuluttajansuojalain 7 luvun lisäksi pikaluottoihin sovelletaan kuluttajansuojalain 2 lukua. Erittäin tärkeänä pikaluottojen osalta voidaan pitää kyseisen lain 2:1 §:ä, jossa säädetään markkinoinnista. Lain mukaan markkinointi ei saa olla hyvän tavan vastaista eikä siinä saa käyttää kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä. Pikaluottojen mainonnassa tulee riittävän tarkasti ilmoittaa kuka markkinoi ja mitä markkinoidaan eli markkinoinnin kohde. Mainonnan yhteydessä ei myöskään saa antaa epätodellisia tai harhauttavia tietoja. Tärkeää mainonnassa on myös muistaa, että olennaisia tietoja ei saa jättää pimentoon kuluttajalta. Kuluttajansuojalain 7:9 § kieltää aggressiivisen menettelyn mainonnassa. Voidaan kuitenkin huomioida, että usein pikaluottojen markkinointi ja esille tuominen potentiaalisille lainanottajille saattaa olla hyvinkin aggressiivista. (KSL 7 luku.)

Mainonnassa tulee kiinnittää huomiota myös vastuullisuuteen. Mainonta ei saa loukata ihmisarvoa tai esimerkiksi poliittista kantaa. Mainonnan kannalta tärkeää on, että siinä ei saa esiintyä sukupuoleen, ikään, etniseen taustaan tai esimerkiksi vammaisuuteen liittyvää jaottelua. Yksinkertaisesti siis mainonnassa ei saa esiintyä ihmisten erilaisuuden vuoksi syrjintää. Tilanteet, joissa edellä mainittuja asioita esiintyy mainonnan yhteydessä, voidaan pitää hyvän tavan vastaisina. (KSL 2:2 §.)

Pikaluottoja ei myönnetä alaikäisille asiakkaille. Lisäksi on huolehdittava siitä, että pikaluottojen tarjoaminen muille nuorille on lainmukaista. Houkutusena ei saa käyttää mielikuvia, jotka antavat epärealistisen kuvan elämäntyylisestä tai elämänarvoista. Luoton markkinoinnissa tulee muistaa, että nuoret eivät välttämättä vielä hallitse rahankäyttöä aikuisten tavoin. Vastuulliseen markkinointiin kuuluu myös arpajaisien käytön välttäminen. Arpajaiset eivät siis saa ottaa ylivaltaa markkinoinnissa, eikä luoton ottamiseen saa yllyttää arpajaispalkinnolla. Kuluttajaa ei myöskään saa käyttää hyväksi niin, että hän taivuttelisi toista kuluttajaa luotonottamiseen. (Kulutusuotto 2011.)

4.3 Pikaluottosopimus

Luotonantajan ja -hakijan on tehtävä kuluttajaluottosopimus kirjallisesti ja sopimus on toimitettava luotonsaajalle. Sähköinen sopimus on myös mahdollinen siten, että luotonhakija voi tallentaa kyseisen luottosopimuksen ja toisintaa sen siten, että se on säilynyt muuttumattomana. Sopimukseen tulee sisällyttää muun muassa osapuolet, jotka hakevat tai antavat luot-

toa. Siinä tulee olla kuluttajansuojalain 7:9 §:n mukaiset tiedot, kuten esimerkiksi tarjottava luotto. Sopimuksessa tulee mainita myös peruuttamisoikeudesta ja valvontaviranomaiset sekä oikeussuojakeinot. (KSL 7 luku.)

Kuluttajansuojalain 7:14 §:n mukaan henkilön, joka tarjoaa luottoa, on ennen luottosopimuksen syntymistä tehtävä arviointi siitä, että kykeneekö luotonhakija täyttämään luottosopimuksessa määrätyt velvoitteet. Käytännössä siis tehdään arviointia kuluttajan luottokelpoisuudesta. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon luoton määrä sekä mahdolliset muut olosuhteet. (KSL 7 luku.)

Luottokelpoisuuden arviointiin voidaan käyttää kuluttajalla jo mahdollisesti olevia maksuhäiriömerkintöjä sekä luotonhakijan itse antamaa informaatiota. Nämä tiedot eivät kuitenkaan välttämättä anna totuudenmukaista kuvaa lainanhakijan taloudellisesta tilanteesta. Muualla Euroopassa on laajasti käytössä niin sanottu positiivinen luottorekisteri. Sen avulla voidaan tarkistaa luotonhakijalla jo voimassa olevien luottojen määrät. Tällä tavoin myös pikaluottoyritykset Suomessa voisivat entistä tarkemmin todentaa kuluttajan maksukyvyn. (Yrittäjälinja 2011.)

Pikaluottosopimusta tehtäessä luotonantajan on annettava kuluttajalle ”Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot” -lomake. Kyseinen lomake tulee toimittaa kuluttajalle pysyvällä tavalla sekä lomakkeessa tulee ilmetä tiedot siitä, että kuka luottoa antaa eli luotonantajana toimiva elinkeinoharjoittaja, tarjottava luotto, jonka yhteydessä kokonaiskustannukset sekä luoton takaisinmaksuun liittyvät seikat. Lomakkeessa tulee mainita myös hyödyke, jota luototetaan, mikä pikaluotoissa on lähes poikkeuksetta tietty rahasumma sekä luotonhakijalle lain nojalla kuuluvat oikeudet. Olennaisesti pikaluottoihin liittyvä poikkeus on, että alle 100 euron kertaluotoissa mainitut ennakkotiedot voidaan lomakkeen sijaan antaa kuluttajalle myös muulla pysyvällä tavalla, joista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (KSL 7:9 §.)

Silloin, kun pikaluottosopimus tehdään nimenomaisesti kuluttajan pyynnöstä puhelimen välityksellä tai muun etäviestimen avulla tulee ”Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot” -lomake toimittaa luotonhakijalle viipymättä sopimuksen teon jälkeen. Tämä käytäntö toteutetaan, jos lomaketta ei ole voitu antaa kuluttajalle muulla pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekoa. Vastaavasti alle 100 euron kertaluottojen ennakkotiedot on toimitettava kuluttajalle ilman viivytystä sopimuksen teon jälkeen lomakkeella tai muulla pysyvällä tavalla. (KSL 7:11 §.)

Kulutusaluetuottojen peruuttamisoikeudesta säädetään kuluttajansuojalain 7 luvun ohella myös kyseisen lain 6 a luvussa. Kuluttajalla on oikeus perua luottosopimus ilmoittamalla siitä luo-

tonantajalle 14 vuorokauden kuluessa tai poikkeuksena myös myöhemmin silloin, kun kuluttaja on saanut etämyyntisäännösten ennakkotiedot sekä luottosopimuksen. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kuluttaja on saanut postitse ennakkotiedot. Kuluttajan peruuttaessa sopimuksen voi elinkeinoharjoittaja vaatia häntä maksamaan korvauksena luoton korkoa ajalta, jolloin luotonottajalla on ollut luotto käytettävissään. (KSL 7 luku.)

Pikaluotonottajalla on oikeus maksaa luotto jo ennen sen eräpäivää. Kuluttajalla on oikeus myös luottokustannusten vähentämiseen, jotka olisivat muodostuneet ennakko- tai ajo-eräluoton käyttämättä jäävään luottoaikaan. Luotonantajalla on kuitenkin perintäoikeus kyseisille maksuille, jos kulut on yksilöity jo aikaisemmin luottosopimuksessa. (KSL 7:27 §.)

4.4 Lainanhakijan henkilöllisyyden todentaminen

Helmikuusta 2010 lähtien pikaluottoyrityksien luotonantamista on rajoitettu siten, että niiden pitää todentaa lainanhakijan henkilöllisyys sähköisesti, jos lainaa haetaan esimerkiksi tekstiviestillä. Sähköisessä tunnistamisessa on mahdollisuus todentaa henkilö luotettavasti sähköistä menetelmää käyttäen. Useimmiten yrityksillä onkin käytössä esimerkiksi pankkien käyttämä Tupas-varmentaminen. Toisaalta kuitenkin pikaluottoyrityksillä on ollut käytössä myös heikkoa sähköistä tunnistamista, kuten ainoastaan sähköisen luottihakemuksen täyttämisen. Pitää kuitenkin huomioida, että sähköisessä ensitunnistamisessa pitää käyttää vahvaa tunnistamista. Yritys ei voi esimerkiksi verrata puhelinliittymän omistajan tietoja lainanhakijan tietoihin. (Vahva tunnistaminen 2011.)

Kuluttajansuojalain 7:15 §:n mukaan luotonantajan tulee ennen luottosopimuksen tekemistä todentaa luottoa hakevan henkilöllisyys huolellisesti. Jos henkilöllisyys todennetaan sähköisesti, luotonantajan tulee käyttää tunnistusmenetelmää, joka täyttää vahvasta tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (617/2009) 8 §:ssä säädetyt vaatimukset. (KSL 7 luku)

Kuluttajansuojalain tarkoituksena on, että ennen luottosopimuksen syntymistä pikaluottoa antavan yrityksen on todennettava luotonhakijan henkilöllisyys tarkasti. Tunnistaminen voidaan siis suorittaa Tupas-varmenteella, mutta vaihtoehtona ovat myös Väestörekisterin varmenteet muun muassa pankkikortissa ja henkilökortissa. Vahvan tunnistamisen perustana on, että se muodostuu jostakin, mitä käyttäjä tietää, omistaa tai mitä käyttäjä on. Edellytyksenä vahvalle tunnistamiselle on, että ainakin kahden mainituista kohdista on toteuduttava samanaikaisesti. (Vahva tunnistaminen 2011.)

4.5 Etämyyntisäännökset

Pikaluottoihin soveltuvista etämyyntisäännöksistä säädetään kuluttajansuojalain 6 a luvussa. Etämyynti tarkoittaa kyseisen lain mukaan rahoituspalvelun tarjoamista kuluttajalle etätarjontamenetelmin. Sopimuksen tekemiseen ja sitä edeltävään markkinointiin käytetään siis yksinomaan yhtä tai useampaa etäviestintä. Etämenettelyllä sen sijaan tarkoitetaan esimerkiksi tapaa, jolla pikaluotot voidaan myydä etänä, jolloin myös sopimus tehdään etäviestimen avulla. Etäviestin voi olla muun muassa puhelin, posti, televisio sekä tietoverkko. Näiden etäviestimien avulla pikaluottosopimuksen tekeminen on mahdollista siten, että sopimuksen osapuolet eivät ole fyysisesti yhtä aikaa läsnä. (KSL 6:4 §.)

Tiedoksiannon tulee olla lainanottajan kannalta selkeää ja ymmärrettävää, jotta kuluttaja tietää ennen pikaluottosopimuksen tekoa, kuka luottoa tarjoaa eli elinkeinoharjoittajan tiedot. Elinkeinoharjoittajasta mainitaan nimi ja esimerkiksi päätoimiala. Ennen sopimusta kuluttajalle ilmoitetaan myös riittävän tarkasti esimerkiksi luotonottajalta perittävät muut kulut. Rahoituspalveluiden ja rahoitusvälineiden etämyyntiä koskevien säännöksiin mukaan myös itse etäsopimuksen ennakkotiedoissa tulee määritellä peruuttamisoikeus, joka on 14 vuorokautta. Pidempi peruuttamisoikeus voi joissain tapauksissa olla mahdollinen, sillä pikaluottoyhtymät määrittelevät itse peruuttamisoikeuden pituuden niiltä osin, kun se ylittää lain määräämät kaksi viikkoa. (KSL 6 a luku.)

Säännösten mukaan ennen sopimuksen tekoa kuluttajalle pitää antaa tiedot oikeussuojakeinoista. Kun sopimusta tehdään puhelimen välityksellä, kuluttajalle on myös viipymättä ilmoitettava luoton tarjoajan nimi, sekä soittajan nimi sekä se, että puhelu soitetaan kaupallisessa tarkoituksessa. (KSL 6 a luku.)

Etämyyntitilanteessa ennakkotiedot sekä sopimusehdot tulee toimittaa kuluttajalle esimerkiksi sähköpostin välityksellä, jolloin kuluttajalla on mahdollisuus tallentaa ne ja toisintaa halutessaan muuttumattomina. Jos luotonhakija haluaa sopimuksen paperisena versiona sopimus-suhteen ollessa voimassa, se täytyy toimittaa kuluttajalle kuluttajansuojalain 6:14 §:n mukaisesti. Kyseisessä laissa huomioidaan myös pakottavuus, jos sopimusehto poikkeaa 6 a luvun säännöksistä lainanottajan vahingoksi, niin ehto on mitätön. (KSL 6 a luku.)

4.6 Itsesääntely

Pikaluottoyhtymät harjoittavat omalla toimialallaan itsesääntelyä ja he ovat 23.1.2007 perustaneet Suomen Pienlainayhdistys ry:n, jolloin yhdistys hyväksyi ensimmäiset pienlainatoimintaan liittyvät eettiset säännöt. Sääntöjä on myöhemmin uudistettu vuonna 2009. Yhdistys pyrkii lisäämään informaatiota pienlainatoiminnassa eri osapuolille, kuten kuluttajille. Suo-

men pienlainayhdistys ry:n mukaan yhdistykseen kuuluu 12 eri lainayhtiötä, jotka tarjoavat nimenomaisesti pienlainoja (Kuvio 4). Yritysten periaatteisiin kuuluu noudattaa yhdessä säädettyjä eettisiä sääntöjä. Säännösten tarkoituksena on muodostaa kuluttajalle positiivinen ajatus luotettavasta pikaluottoyrityksestä. Yhdistyksen yhtenä tärkeänä tehtävänä on luoda pienlaina-toimialalle yhteiset ja edelleen tiukennettavat säännöt. (Pienlainatoiminnan eettiset säännöt 2011; Pienlainayhdistyksen jäsenet 2012.)

-Ainalaina	(Oy Netford Capital Ltd)	PU476A
-Capitum	(Oy Botnia Finanse Ab)	PU516A
-Ferratum	(Ferratum Finland Oy)	2010/KLU254A
-Get Capital	(Get Capital Oy)	2010/KLU222A
-Monetti	(Folkia AS, Suomen sivuliike)	347/406/2009 Finanssivalvonta 23.11.2009
-Pikavippi	(OPR-Vakuus Oy)	010/KLU216A
-Rahapuu	(Maxmani Oy)	2010/KLU217A
-Reissuluotto	(WestStar Oy)	2010/KLU241A
-Risicum	(Risicum Oyj)	2010/KLU232A
-Terrarahoitus	(Terrarahoitus Oy)	2010/KLU219A
-Viestilaina	(Suomen Viestilaina Oy)	2010/KLU220A
-Vippi.fi	(Vipster Oy)	PU261A

Kuvio 4. Jäsenet luotonantajarekisterinumeroineen

Suomen Pienlainayhdistys ry on muodostanut eettiset säännöt, jotka määrittelevät pienlainayritysten itsesääntelyä. Yhdistykseen kuuluvat jäsenet ovat osakeyhtiöitä, joiden tulee kuulua Suomessa kaupparekisteriin ja pääsääntöinen toimiala tulee olla lainojen myöntäminen. Eettisissä säännöissä mainitaan myös, että yhdistykseen kuuluvien yritysten vastuuhenkilöiden tulee olla muun muassa hyvämaineisia sekä vakavaraisia kansalaisia. Rahoituksen kannalta yritysten täytyy sääntöjen mukaan toimia Euroopan unionin rahanpesuvastaisen direktiivin mukaisesti. Lisäksi suomalaista lainsäädäntöä ja muita viranomaisohjeita, jotka koskevat rahanpesun estoa, tulee noudattaa. (Pienlainatoiminnan eettiset säännöt 2011.)

Sääntöjen mukaisesti luotonhakijan tulee olla 18 vuotta täyttänyt. Henkilöllä pitää olla moitteettomat luottotiedot ja hänen tulee muutoinkin olla täysin oikeustoimikelpoinen. Luotonantajan on saatava kuluttajalta henkilötunnus, nimi, osoite ja pankkiyhteys, ennen kuin lainaa voidaan myöntää. Etämyyntisäännökset mukailevat kuluttajansuojalain 7 sekä 6 a lukua etämyynnistä muun muassa sopimusehdoista, kuten ennen sopimuksen syntymistä tarvittavista ennakkotiedoista. Markkinointi ei saa olla harhaanjohtavaa, eikä sitä saa suunnata henkilöille, jotka eivät ole täysi-ikäisiä. Pikaluottoa ei myöskään saa toimittaa lainanhakijan tilille kello

23 ja 07 välisenä aikana. Säännöissä kiinnitetään huomiota esimerkiksi siihen, jos lainanottajalla tulisi ongelmia luoton takaisinmaksussa. Tällöin tavoitteena olisi, että osapuolet pyrkisivät ratkaisemaan ongelman siten, että kuluttajan oikeudet otetaan huomioon. Yhdistykseen kuuluvien yritysten pitää myös pyrkiä käsittelemään asiakkaiden yksityisiä henkilötietoja tarkasti muun muassa henkilötietolain (523/1999) määräämällä tavalla. (Pienlainatoiminnan eettiset säännöt 2011.)

4.7 Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä

Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä koskee elinkeinoharjoittajia, jotka myöntävät kuluttajansuojalain 7 luvun soveltamisalaan kuuluvia kulutusluottoja. Pikaluottoja sovelletaan siis myös tähän lakiin. Rekisteröintiä pitää yllä Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä tuli voimaan vuonna 2010 ja sen pohjalla on hallituksen esitys ”Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi” (HE 24/2010 vp). Lain tarkoituksena on varmistaa, että luottoja tarjoavat elinkeinoharjoittajat ovat luotettavia sekä ammattitaitoisia. (Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä.)

Pikaluottoyritysten tulee olla erityisessä luotonantajien rekisterissä, jotta luottojen myöntäminen on mahdollista. Rekisteriä pitää sekä eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain noudattamista valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Kulutusluottojen tarjoajan pitää tehdä ilmoitus Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, jossa se merkitään rekisteriin. Kulutusluottoja saa tarjota vain, jos on merkitty luotonantajaksi kyseiseen luotonantajarekisteriin. Esimerkiksi pankkien ei kuitenkaan tarvitse rekisteröityä, sillä niiden toimintaa valvoo Finanssivalvonta. Rekisteröinnistä luotonantajaksi peritään 295 euron maksu. Sen ohella peritään jokaiselta luotonantajarekisteriin rekisteröidyltä vuosimaksuna 525 euron valvontamaksu. (Luotonantajarekisteri ja rekisteri-ilmoitus 2011.)

Luotonantajarekisteriin merkitään yksityisen elinkeinoharjoittajan nimi sekä henkilötunnus. Näiden puuttuessa rekisteriin merkitään yksityisen elinkeinoharjoittajan syntymäaika sekä toiminimi. Lisäksi rekisteriin merkitään oikeushenkilön toiminimi. Rekisteriin merkitään myös henkilöiden, joiden luotettavuutta on rekisteröinti-ilmoitusta tehtäessä selvitetty, täydellinen nimi ja henkilötunnus. Jos luotonantaja poistetaan rekisteristä, se tulee myös merkitä sekä poistamisen ajankohta. Tietojen muutoksista tulee välittömästi ilmoittaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle samoin kuin mahdollisesta toiminnan lopettamisesta. Ilmoituslomake luotonantajarekisteriin merkitsemistä varten on liitteenä työmme lopussa (Liite 2). (Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä.)

4.8 Korkolain säännökset

Pikaluottoihin sovelletaan yleisenä sääntelynä korkolain 4 §:ä. Viivästyskorkoa ei kuitenkaan ole koettu pikaluottojen pulmaksi. Huomioitavaa on, että luottojen korkea hinta on muodostunut aikaisemmin viivästyskorkojen sijaan korkeista toimitus- ja käsittelymaksuista, jota onkin säännelty todellisen vuosikoron ilmoittamisvelvollisuuden yhteydessä sekä rikoslain luotokiskontaa koskevassa sääntelyssä. (KorkoL 4 §; Lakivaliokunnan lausunto 12/2009 vp)

Korkolain 4 § muuttui 1.2.2010. Lakiuudistus koski ainoastaan kulutusluottoja sekä eräitä muita velkoja. Lakiuudistuksen tarkoituksena oli minimoida ongelmia, joita ilmenee pikaluottojen yhteydessä. Hallituksen esityksen (HE 64/2009) tavoitteena on ollut siis välttää pikaluottojen korkeat viivästyskorot, sillä aikaisemmin kulutusluoton vuosikorko on voinut vaihdella 12 prosentista jopa 30 prosenttiin (Saarnilehto 2010, 25). Lain mukaan viivästyskorko on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva Euroopan keskuspankin viitekorko. (KorkoL 4 §)

4.9 Rikoslain kiskontaa koskeva säännös

Rikoslakia sovelletaan myös yleisenä sääntelynä pikaluottoihin. Rikoslain 36:6 §:n mukaisesti ”kiskonnasta tuomitaan se, joka luotonannossa ottaa tai edustaa itselleen tai toiselle korkoa tai muuta taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa luotonantajan suoritukseen”. Harjittaessa sitä, onko kyseessä kiskonta, otetaan huomioon esimerkiksi myönnetyn luoton määrä, annettua luottoa koskeva riski ja huolelliseen luotonmyöntämismenettelyyn kuuluvat kulut sekä muut tavanomaiset kulut, jotka liittyvät rahoittamiseen tai luottotoimintaan. (RL 36 luku.)

Koronkiskontaa koskevan säännöksen sanamuotoa muutettiin siis niin, että sovellettaviin kuuluvat nyt myös pikaluottoyritykset, jotka eivät kuitenkaan harjoita pankkitoimintaa. Kuluttajaviraston lakimiehen Riitta Kokko-Herralan mukaan rikoslain koronkiskonta säännös on edelleen hieman epäselvä. Kun on otettu huomioon esimerkiksi annetun luoton määrä sekä muut jo aikaisemmin mainitut seikat, uudistetun lainkohdan mukaan arvioidaan niiden perusteella voiton määrän kohtuullisuutta. Sen arvioiminen on kuitenkin hankalaa ja tämän perusteella jokainen voi tehdä rikosilmoituksen, jos on aiheellista epäillä pikaluottoyritystä koronkiskonnasta. Esimerkkitapauksessa Vippiluotto.fi tarjoaa 500 euron lainaa yhdeksi kuukaudeksi, jolloin kustannusten määräksi tulee 145 euroa. Vuosikorko olisi tässä tapauksessa 357 prosenttia. (Tällaista on koronkiskonta 2011.)

5 Euroopan unionin kulutusluottoja koskeva sääntely

Suomi liittyi osaksi Euroopan unionia vuonna 1995. Tämän seurauksena Suomella on jäsenvaltiona oikeus osallistua täysivaltaisesti EU:n päätöksentekoon. Liittyminen Euroopan unioniin toisaalta tarkoittaa myös sitä, että EU:n antamat päätökset sitovat jäsenmaita. Lainsäädännön välineitä EU:ssa ovat asetusten ja direktiivien lisäksi myös EU:n antamat päätökset ja suosituksukset. EU:n asettamat asetukset tulevat välittömästi voimaan sen jäsenmaissa. Vastavasti direktiivit edellyttävät, että jäsenmaat itse toteuttavat direktiivillä tarkoitettuja tavoitteita kansallisesti sisällyttämällä ne omaan lainsäädäntöönsä. Usein tämä edellyttää lainsäädännön muuttamista jäsenmaassa. Suomessa Euroopan neuvoston antamat kulutusluottodirektiivit on sisällytetty osaksi kuluttajansuojalain 7 lukua, joka käsittelee kulutusluottoja. Vastavasti Ruotsissa on säädetty erikseen oma kuluttajaluottolaki (konsumentkreditlag). Myös Ruotsi liittyi osaksi Euroopan unionia vuonna 1995. (EU-asiat eduskunnassa 2012.)

Suomen tullessa osaksi Euroopan talousaluetta ja Euroopan unionia ovat erityisesti kuluttajansuojaa käsittelevät lainsäädökset olleet suurten muutosten kohteena. Voidaan jopa sanoa, että kuluttajansuoja on muuttunut Suomessa hyvin paljon EU-oikeudeksi. Arviolta ainakin noin kolme neljäsosaa kuluttajansuojasäännöksistä pohjautuu nykyään EU:n lainsäädäntöön. Yleisesti ottaen Euroopan unionin asettamia kuluttajansuojaa koskevia direktiivejä on sanottu myös minimidirektiiveiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että jäsenmaiden tulee lainsäädännössään toteuttaa vähintään direktiivissä asetettu minimitaso osaksi omaa kansallista lainsäädäntöään. (Ämmälä 2006, 1-2.)

Halusimme nostaa opinnäytetyössämme esiin myös Euroopan unioniin liittymisen myötä mukaan tulevan EU:n sääntelyn kulutusluottojen osalta, jotta saisimme mahdollisimman selkeän ja kattavan kuvan EU:n vaikutuksista kansalliseen lainsäädäntöömme. Tulemme vertailemaan kohdassa 5.2 Suomen ja Ruotsin lainsäädäntöjen eroavaisuus, naapurimaamme Ruotsin lainsäädännön eroavaisuutta Suomen kulutusluottoja koskevaan lainsäädäntöön. Tässä kohtaa tulee ottaa huomioon, että niin Ruotsia kuin Suomeakin koskevat EU:n asettamat lait ja direktiivit.

5.1 Kulutusluottodirektiivit

Euroopan parlamentin ja neuvoston antama kulutusluottoja koskeva direktiivi on alun perin vuodelta 1986. Kyseinen direktiivi perustui vuonna 1979 komission tekemään ehdotukseen, jonka tavoitteena oli vahvistaa kulutusluottoja koskevan lainsäädännön puutteita ja luoda luottoalalle yhteismarkkinat sekä antaa kuluttajansuojaa koskevat yhteiset vähimmäissäännöt EU:ssa. Komission tekemään edotukseen on tehty muutoksia vuosina 1990 (90/88/ETY) ja 1998 (98/7/EY). Helmikuussa 1990 annettu täydennysdirektiivi toi muutoksia neuvoston

22.12.1986 antamaan direktiiviin todellisen vuosikoron laskemisen osalta. Kyseisessä direktiivissä oli mainittu luettelo kaikista kustannuksista, joita ei saa ottaa huomioon laskettaessa todellista vuosikorkoa. Direktiivi sisälsi myös todellisen vuosikoron laskemiseen tarvittavan matemaattisen kaavan ja muut laskennalliset ohjeet. Tavoitteena oli, että kukin jäsenvaltio laskisi luottosopimukseen liittyvät kustannustekijät yhdenmukaisesti, jotta vuosikorko olisi luotettava ja käyttökelpoinen koko Euroopan unionin talousalueella aina maasta riippumatta. Vuonna 1998 annettu muutosdirektiivi vastaavasti koskee todellisen vuosikoron ilmoittamista elinkeinonharjoittajan kaikessa liiketoiminnassaan käytettävässä mainonnassa. (Euroopan komissio 2012; HE 238/1992 vp; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/7/EY)

Uusin Euroopan parlamentin ja neuvoston asettama direktiivi on annettu 23.4.2008 (2008/48/EY). Kyseinen direktiivi kumoo osaltaan aiemmin annetun direktiivin 87/102/ETY. Tämän neuvoston asettaman uuden direktiivin tavoitteena voidaan pitää muun muassa kuluttajansuojan takaamista Euroopan talousalueella. Tavoitteena oli myös luottojen vapaa liikkuvuus, joka voidaan toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla niin kuluttajien kuin luotonantajienkin kannalta. Euroopan unionissa on pidetty erityisen tärkeänä toimivien sisämarkkinoiden syntyä. Tämä on yksi syy, jonka vuoksi on pidetty tarpeellisena yhdenmukaistaa entisestään kulutusluottoja koskevaa lainsäädäntöä. Uutta kulutusluottodirektiiviä (2008/48/EY) voidaan pitää aiemmasta direktiivistä poiketen pääosin täysharmonisointisäädöksenä. Tämä tarkoittaa sitä, etteivät jäsenvaltiot saa pitää voimassa direktiivistä poikkeavia säännöksiä niistä seikoista, joita uudella direktiivillä on yhdenmukaistettu. Jäsenvaltioilla on kuitenkin myös jatkossa kansallista harkintavaltaa luottojen sääntelyssä useista direktiivin soveltamisala- ja muiden poikkeustapausten vuoksi. Direktiivi velvoitti jäsenmaitaan ottamaan direktiivin käyttöön ennen kesäkuun 11. päivää 2010 ja soveltamaan direktiivin säännöksiä kesäkuun 11. päivästä lähtien. (HE 24/2010 vp.)

5.2 Suomen ja Ruotsin kulutusluottolainsäädäntöjen eroavaisuus

Ensimmäiset pikaluottoja kuluttajille myöntävät yritykset perustettiin Ruotsiin vuonna 2006. Suomeen pikaluottaja myöntävät yritykset saapuivat vuotta aikaisemmin vuonna 2005. Voidaan kuitenkin sanoa, että pääpiirteittäin pikaluottotoiminnan kehitys niin Suomessa kuin Ruotsissakin on ollut hyvin samanlaista. Molemmissa maissa pikaluottoalalle on jatkuvasti haikunut uusia yrityksiä ja markkinat ovat laajentuneet siten nopeasti. Myöskään lainsäädännöllisesti suuria eroja maiden välille ei ole kehittynyt. Keskeisenä syynä samankaltaiseen lainsäädäntöön voidaan pitää molempien maiden kuulumista Euroopan unioniin, joka osaltaan antamallaan direktiiveillä vaikuttaa molempien maiden lainsäädännölliseen kehittymiseen. (Mutttilainen & Valkama 2008, 20.)

Ruotsissa kulutusluottoja sääntelee konsumentkreditlag (KKL). Nykyinen konsumentkreditlag (2010:1846) astui voimaan 1. päivä tammikuuta 2011 ja on yksi keskeisimmistä pikaluottoja koskevista laeista Ruotsissa. Uudistunut laki on seurausta EU:n antamasta kulutusluottodirektiivistä 2008/48/EY. Tammikuussa 2011 voimaan tullut uusi laki kumosi osaltaan aiemmin säädetyn lain vuodelta 1992. Ensimmäinen kulutusluottoja käsittelevä laki säädettiin Ruotsissa jo vuonna 1977 (1977:981). Vastaavasti Suomessa ensimmäiset kulutusluottoja koskevat säädökset sisällytettiin kuluttajansuojalakiin vasta vuonna 1993 (85/1993). Voidaan siis sanoa, että Ruotsin kulutusluottolaki on edelläkävijänä luonut pohjan myös Suomen kulutusluottolainsäädännölle. Uuden lain voimaan tullessa Ruotsissa kumoutuivat vuoden 1992 säännökset, joiden mukaan lyhytaikaisiin ja määrältään pieniin luottoihin ei sovellettu todellisen vuosikoron ilmoittamisvelvollisuutta. Vanhan lain mukaan (1992:830) oli myös mahdollista, ettei luotonantajan tarvinnut tarkistaa kuluttajan luottokelpoisuutta tai todeta ja tunnistaa lainanhakijan henkilöllisyyttä ennen luottopäätöksen tekoa. (Kreditsajten 2012; HE 64/2009 vp; Ruotsin oikeusministeriön haastattelu 2012)

Keskeisempinä uudistuksina ovat juuri EU:n kulutusluottodirektiivin mukaiset vaatimukset todellisen vuosikoron ilmoittamisvelvollisuudesta markkinoitaessa kulutusluottoja sekä lainanhakijan luottokelpoisuuden todentaminen. Myös Ruotsin kulutusluottolainsäädännössä on kuluttajalla 14 vuorokauden peruutusoikeus, kuten on Suomenkin lainsäädännössä. Haettaessa eroavaisuuksia Suomen ja Ruotsin pikaluottotoiminnassa nousee esille ainakin yksi asia, joka on positiivinen luottotietorekisteri. Ruotsissa kyseinen rekisteri otettiin käyttöön 1990 -luvun alussa. Positiivisen luottotietorekisterin ansiosta luotonantajalla on mahdollisuus tarkistaa luotonhakijan kaikki velat ja luottojen määrät ennen luoton myöntämistä. Myös Suomessa on mietitty vastaavanlaisen rekisterin käyttöönottoa, jotta kulutusluotoista koituvia ylivelkaantumisia saataisiin estettyä. Positiivisen luottotietorekisterin johdosta ruotsalaisilla kuluttajaluottoja myöntävillä yrityksillä on Euroopan mittakaavassa paljon tietoa käytettävissään ennen luottopäätöksen tekoa. Tämä johtuu osin siitä, että kyseinen luottotietorekisteri pitää sisällään myös yksityishenkilöiden verotiedot, josta ne ovat helposti luotonantajien löydettävissä ennen luottopäätöksen syntyä. (Konsumentkreditlag 2010:1846; Vastuullinen luotonmyöntäjä 2012)

Viranomaisvalvojana Ruotsin kulutusluotoissa toimii kuluttajavirasto. Suomessa laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä velvoittaa luotonantajat rekisteröitymään Etelä-Suomen aluehallintoviraston pitämään viralliseen rekisteriin. Vastaavasti Ruotsissa rahoitustoimintaa harjoittavan yrityksen tulee tehdä ilmoitus toiminnastaan Rahoitustarkastukselle (Finansinspektionen eli FSA), joka toimii paikallisena rekisterin ylläpitäjänä. Rahoitustarkastus toimii Ruotsin valtion hallintoviranomaisena, jonka tehtävänä on muun muassa myöntää luvat yrityksille, jotka tarjoavat rahoituspalveluja kuluttajille. Rekisteröinnin edellytyksenä pidetään muun muassa sitä, että yrityksellä on riittävät menetelmät, joilla se aikoo estää sen, ettei sen pal-

veluja käytetä rahanpesuun. Edellytyksenä pidetään myös sitä, että ilmoitusvelvollinen ei ole syyllistynyt vakaviin rikoksiin. Kerran vuodessa Rahoitustarkastus suorittaa Ruotsissa tarkastuksen, jossa selvitetään, että rekisteröitynyt yritys täyttää toiminnassaan rekisteröinnin edellytykset. Ellei luotonantaja täytä vaatimuksia tarkistuksen yhteydessä, niin se voidaan poistaa rekisteristä Rahoitustarkastuksen toimesta. (Työryhmämietintö 2009:15.)

EU:n asettama kulutusluottodirektiivi on asetettu osaksi molempien maiden lainsäädäntöä siis lähes samansisältöisinä. Suomessa kuitenkin otettiin erikseen kuluttajansuojalain 7:19 §:än säännös, joka kieltää lainojen myöntämisen kuluttajalle yöaikaan. Ruotsissa ei lakiin ole vastaavaa säädöstä kirjattu. Sen sijaan myös Ruotsissa toimivat pikaluottoyritykset myöntävät asiakkailleen luottoja yrityksen normaaleina aukioloaikoina päiväsaikaan, ei siis yöaikaan. Ruotsin viranomaiset eivät myöskään pitäneet tarpeellisena muuttaa säännöksiään koronkiskonnasta. Toisin kuin Suomessa koronkiskontaa koskevan säännöksen sanamuotoa on muutettu siten, että sovellettaviin kuuluvat nyt myös pikaluottoyritykset, jotka eivät kuitenkaan harjoita pankkitoimintaa. (Svenska Bankföreningen 2012; Ruotsin oikeusministeriön haastattelu 2012)

Suomessa on ehdotettu käyttöön otettavaksi myös niin sanottua korkokattoa. Kyseessä olisi enimmäiskorko, jota luotonantajat voisivat periä kuluttajilta myönnettyistä luotoista. Tällä hetkellä Suomessa ei ole lainsäädäntöön kirjattua koron enimmäismäärän rajoitetta. Myöskään Ruotsin lainsäädäntöön ei vastaavaa säädöstä yleisestä korkokatosta ole kirjattu. Sen sijaan Ruotsin kuluttajaluottolain 18 §:än on kirjattu säännös, jonka mukaan luotonottaja on velvollinen koron sijasta tai sen lisäksi maksamaan erillisiä lainakuluja vain sellaisissa tilanteissa, joissa niistä on erikseen sovittu luotonantajan kanssa. Lisäksi kulujen tulee pitää sisällään vain selvästi luotonantajalle luotosta aiheutuneita kuluja. Lain tavoitteena on ollut rajoittaa luotonantajien mahdollisuuksia periä korkoa luotonottajilta maksujen muodossa. Ruotsin markkinaoikeus on esimerkiksi ratkaisussaan 2009:34 ottanut tarkemmin kantaa siihen, että millaisia eriä luotonottajilta ei saa periä kulujen muodossa. Kyseessä olivat muun muassa sellaiset erät, jotka pitivät sisällään markkinoinnista aiheutuvia kuluja, luottotappiota sekä tilavuokria. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

6 Pikaluottotoiminnan mahdolliset tulevaisuuden kehitystarpeet

Esittämämme pikaluottotoiminnan mahdolliset tulevaisuuden kehitystarpeet ovat nousseet esiin tehdyissä taustahaastatteluissa sekä heiltä saaduista materiaaleista. Olemme aktiivisesti myös keränneet muita julkisia asiantuntijalausuntoja, haastatteluja sekä kirjoituksia aiheestamme. Yhtenä keskeisenä virallislähteenä hyödynnämme oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmän mietintöä pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttamisesta. Tulemme puhu-

maan ainoastaan pikaluottotoiminnan mahdollisista tulevaisuuden kehitystarpeista, sillä lopulta kaikista lakiuudistuksista päättää aikanaan eduskunta.

Teimme taustahaastatteluita tätä työtä varten ja haastattelimme seuraavien viranomaistahojen edustajia: Ruotsin oikeusministeriö, Suomen oikeusministeriö, Suomen Pienlainayhdistys ry, Kuluttajavirasto sekä Virasto X. On tärkeää huomata, että kaikilla haastatelluilla viranomaisorganisaatioilla ei ole yksiselitteistä ja selvää julkista kantaa esittämiimme kysymyksiin. Saimme kuitenkin kaikilta haluamiltamme tahoilta aiheeseemme liittyviä näkökantoja. Haastateltavilta viranomaisilta saimme epävirallisia näkökantoja ainoastaan yksittäisiltä virkamiehiltä. Tässä kohtaa on kuitenkin hyvä muistaa, että kyseessä ovat yksittäisten virkamiesten lausunnot, jotka eivät pidä sisällään koko viranomaisorganisaation näkemystä tai kantaa pikaluottotoiminnasta ja sen mahdollisista kehitystarpeista. Pyynnöstä emme julkaise yksittäisten virkamiesten nimiä, joilta olemme näkökantoja aiheeseemme liittyen saaneet. Lisäksi yhdestä viranomaisorganisaatiosta käytämme pyynnöstä nimeä Virasto X.

Vastaavasti oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmässä oli edustettuna suuri joukko eri viranomaisorganisaatiota. Näin ollen tukeudumme virallislähteenä hyvin paljon mietinnössä esiin nousseisiin asioihin, sillä ne edustavat suurempaa joukkoa eri viranomaistahojen näkökantoja. Työryhmässä edustettuina olivat muun muassa seuraavat viranomaistahot: oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Kuluttajavirasto, kuluttajasiames, Finanssivalvonta, Vantaan käräjäoikeus, Finanssialan Keskusliitto ry, Kuluttajaliitto ry, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry ja Suomen Pienlainayhdistys ry. Lisäksi työryhmän toimikauden aikana kuultiin useita viranomaistahoja kuten esimerkiksi Etelä-Suomen aluehallintovirastoa, Viestintävirastoa, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry:tä, Velkaneuvonta ry:tä ja Takuu-Säätiötä. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Emme tule ottamaan selvää linjaa tai kantaa siihen, mitä uudistuksia pikaluottolainsäädäntöön tulisi tehdä, vaan lähinnä pohdimme kaikkien opinnäytetyöprosessin aikana esille nousseiden ehdotuksien mahdollisuutta sekä niiden hyötyjä ja haittoja. Olemme rajanneet lähestymistapamme siten, että esitämme mahdollisia kehitystarpeita vain eri viranomaisorganisaatioiden näkökulmista. Näin ollen emme ole haastatelleet lainkaan yksittäisiä kuluttajia tai pikaluottoista ylivelkaantuneita henkilöitä opinnäytetyötämme varten.

6.1 Lainsäädännön tiukentaminen

6.1.1 Markkinointisäännösten tiukentaminen

Kuluttajansuojalain 2:1 §:ssä markkinoinnista säädetään, että se ei saa olla hyvän tavan vastaista, eikä siinä saa käyttää kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä (KSL 2:1 §). Yksi

keskeinen ja tärkeä asia, jolla pikaluotoista koituvia ylivelkaantumisia voitaisiin ainakin osin estää, olisivat tiukennetut säädökset pikaluottojen markkinoinnissa. Erityisen tärkeää olisi, että pikaluottojen markkinoinnissa otettaisiin entistä kokonaisvaltaisemmin huomioon pikaluottojen markkinoinnin kohderyhmät sekä kiinnitettäisiin huomiota markkinoinnin keinoihin. Luottoja ei tulisi saada markkinoida liian voimakkaasti ja näkyvästi, kuten esimerkiksi kadun varsilla ja Internetissä. Luottoja ei tulisi myöskään markkinoida Kuluttajaviraston mukaan helposti saatavina talouden tasapainottajina, jotka kannustavat kuluttajia harkitsemattomaan velkaantumiseen. Luotonantajien tulisi myös ottaa suurempi vastuu käyttämästään mainonnasta, joka houkuttelee kuluttajia ottamaan luottoa itselleen hetken mielihoiteesta. Kuluttajavirasto muun muassa korostaa, että luotonantajan ei ole sopivaa käyttää liiketoiminnassaan sellaista markkinointia, joka osaltaan lisää harkitsematonta luotonottoa ja ylivelkaantumista. Muutoinkin on tärkeää ottaa huomioon markkinoinnin kohderyhmät, joita pikaluottojen markkinoinnissa usein ovat nuoret alle 30-vuotiaat henkilöt. (Kuluttajaviraston haastattelu 2012; Virasto X:n haastattelu 2012.)

Lainsäätäjän tavoite on selkeästi ollut se, että kuluttajalla tulisi aina olla mahdollisuus rauhassa ja harkiten päättää ottamastaan luotosta. Tätä tukee myös kuluttajasuojalain 7:17 §, jossa todetaan, että kuluttajaluottosopimus tulee tehdä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimuksesta. Sopimus on mahdollista tehdä myös sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana halutessaan (KSL 7:17 §). Kysymys kuuluukin, että voidaanko nykyisillä markkinoininkeinoilla taata kuluttajille mahdollisuus harkittuun luotonottoon. Edellä mainittu lainkohta kyllä edellyttää, että kuluttajan tulee saada perehtyä sopimukseen ja tarvittaessa toisintaa sopimuksen ehdot muuttumattomina. Useat pikaluottoyritykset kuitenkin mainostavat palvelujaan sanoilla: lainaa nopeasti, helposti ja edullisesti. Näistä sanoista kuluttajalle muodostuu helposti vääränlainen mielikuva hake-mastaan luotosta. Kuluttaja ei välttämättä edes tutustu sopimuksen lainaehtoihin kehotuksis-ta huolimatta. Tämä taas saattaa johtua osin siitä, että suurin osa pikaluottoja käyttävistä ja mainonnan kohteena olevista henkilöistä ovat juuri nuoria kuluttajia. Kuluttajavirasto huomautti, että nuoria voidaan yleisesti ottaen pitää kuluttajaryhmänä, jolla ei välttämättä vielä ole kokemusta oman taloutensa hallinnasta ja velkojensa hoidosta ja nuoret ovat siten tavallista alttiimpia voimakkaalle ja houkuttelevalle mainonnalle. Tärkeää siis olisi, että tällainen mielikuvamainonta helposta, nopeasta ja edullisesta luotosta kiellettäisiin. Muutenkin kaikessa markkinoinnissa tulisi noudattaa hyvää luotonantotapaa, eikä johtaa kuluttajia harhaan väärillä mielikuvilla. (Kuluttajaviraston haastattelu 2012; Virasto X:n haastattelu 2012.)

Oikeusministeriön työryhmä on ehdottanut mietinnössään myös hyvään luotonantotapaan täydentävää säännöstä. Työryhmä ehdottaa, että olisi hyvän luotonantotavan vastaista käyttää lisämaksullisia tekstiviesti- tai muita vastaavia viestipalveluita luottosuhteen hoitoon liittyvis-sä asioissa. Hyvän luotonantotavan vastaista olisi siten myös luottoa markkinoitaessa tai

myönnettäessä kaikkien lisämaksullisten teksti- tai muiden vastaavien viestipalveluiden käyttö. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

6.1.2 Kiinteä toimipaikka

Taatakseen kuluttajille mahdollisuuden harkittuun luotonottoon voisi yksi kehitysidea olla myös se, että toimiminen luotonantajana edellyttäisi kiinteää toimipaikkaa. Lakialoitteen, joka kieltäisi kaiken etäviestimin tehtävän pikaluoton myöntämisen, on allekirjoittanut yhteensä 127 kansanedustajaa. Tällä hetkellä laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä ei pi-dä sisällään säännöstä kiinteästä toimipaikasta. Toimiakseen rekisteröitynä luotonantajana edellytetään, että ilmoituksen tekijällä tulee olla oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa, eikä hän saa olla konkurssissa. Lisäksi hakijan tulee olla oikeustoimikelpoinen luonnollinen henkilö. Lisäksi vaaditaan luotettavuutta ja luottotoiminnan laajuuteen verrattuna riittävää tuntemusta luotonalta. Tilanteessa, jossa pikaluottoa haettaisiin luotonantajan kiinteästä toimipis-teestä, voitaisiin luotonehdot käydä yhdessä asiakkaan kanssa huolella läpi ja muutoinkin sel-vittää luoton tarve yksityiskohtaisesti. Tällöin välttyttäisiin tilanteilta, joissa asiakas ei ole ymmärtänyt luotonehtoja tai sitoumuksiaan otettuun luottoon. Luotonottaminen voisi myös olla harkitumpaa ja saatettaisiin välttyä kevytmielisiltä velkaantumisilta. (Virasto X:n haas-tattelu 2012; LA 58/2011 vp.)

Suomen Pienlainayhdistys ry:n toiminnanjohtaja Kari Kuusiston mukaan Pienlainayhdistys on tehnyt selvityksen lakialoitteessa esitetystä mahdollisuudesta siirtää luotonhakeminen kiinte-ään toimipaikkaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi Kuusiston mukaan pienten luottojen siirty-mistä pankkien palveluvalikoimaan. Kuusiston mukaan pienimmät pankeista saatavat lainat ovat kuitenkin tällä hetkellä 400 euron luokkaa. Lisäksi pankin myöntämän lainan kokonais-kustannukset ylittäisivät pienlainoja tarjoavien yritysten luottojen hintatason, eikä näin olisi kuluttajien etujen mukaista. Lisäksi Kuusisto korosti lakialoitteen tavoitteita, jotka eivät ole linjassa Suomen kansallisten tietoyhteiskunnallisten tavoitteiden kanssa. Suomen Pienlainayh-distys ry:n mukaan olisi erityisen tärkeää, että säännöksiä kehitetään johdonmukaisesti taval-la, joka ottaa huomioon koko kuluttajaluottosektorin sekä tukee samalla kuluttajansuojaa ja edistää kilpailua pienlainayritysten kesken. (Suomen Pienlainayhdistys ry:n haastattelu 2012.)

6.1.3 Ikärajan korottaminen luoton saamisen edellytykseksi

Yksi kehitysidea voisi olla ikärajojen nostaminen luoton saamisen edellytykseksi. Ikärajojen nostamisen avulla voitaisiin ainakin osittain torjua nuorten pikaluottojen aiheuttamista ylivel-kaantumisista. Nuorten kokemattomuus oman taloutensa hallinnassa voi nopeuttaa pikaluot-tokierteeseen ajautumista. Useimmat juuri 18 vuotta täyttäneet nuoret ovat opiskelijoita, eikä heillä vielä ole säännöllisiä tuloja, joilla luottoa pystyttäisiin varmasti maksamaan takai-sin. Nuorten on myös keskimääräistä helpompaa ajautua pikavippikierteeseen eli tilantee-

seen, jossa velkaa maksetaan uudella velalla. Ikärajan nostaminen saattaisi taata paremman harkintakyvyn ja päätöksenteon omassa taloudenhallinnassa. (Virasto X:n haastattelu 2012.)

Toisaalta olisi ristiriitaista, jos pankit pystyisivät tarjoamaan luottojaan 18 vuotta täyttäneille henkilöille, mutta pikaluottotoiminnassa edellytettäisiin yli 18 vuoden ikärajaa. Ikärajan nostaminen olisi siten epäoikeudenmukaista pikaluottotoimintaa harjoittaville yrityksille. Se myös väärentäisi kilpailua markkinoilla pankkien ja pikaluottolaitosten kesken. Lisäksi ei voida yleistää, että ainoastaan nuorten kohdalla pikaluottojen takaisinmaksu ja ylivelkaantuminen olisivat ongelmia. (Virasto X:n haastattelu 2012.)

Oikeusministeriön työryhmämietinnössä muun muassa Suomen Pienlainayhdistys ry ja Velka-neuvonta ry ovat ehdottaneet korotettua ikärajaa luotonsaamisen edellytykseksi. Tavoitteena olisi vähentää nuorten kuluttajien maksuvaikeuksia ja velkaongelmia. Korotetun ikärajan tarvetta puoltavat myös useat tilastot, joiden mukaan maksuvaikeudet kohdistuvat etenkin nuoriin aikuisiin. Ehdotuksen mukaan kiellettäisiin pikaluottojen etämyynti alle 20-vuotiaille henkilöille. Säännöstä perustellaan myös sillä, että usein alle 20-vuotiaat nuoret ovat opiskelijoita ja kotona asuvia nuoria, eikä heillä välttämättä ole säännöllisiä tuloja. Näin ollen heidän takaisinmaksukykynsä saattaa olla heikompi kuin muilla asiakasryhmillä. Pykälä siis kieltäisi vain luotonmyöntämisen etäviestimien välityksellä, eikä näin ollen estäisi luotonsaantia muilla tavoin. Käytännössä kuitenkin pikaluotot myönnetään asiakkaille aina etäviestimen välityksellä. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Lopulta oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmä päätyi siihen tulokseen, että varsinaista vaadetta ikärajan nostamisesta ei ehdoteta. Päätöstä perusteltiin toimivuudella. Kiellon pitäisi siis koskea laajasti erityyppisiä luottoja, että se voisi edes toimia käytännössä. Perusteluisissa otettiin huomioon myös se, että vaikka ikärajan nostaminen 20 ikävuoteen saattaisi vähentää nuorten pikaluottojen aiheuttamia velkaongelmia, sulkisi se samalla myös pois sellaisten nuorten luotonsaannin, joilla jo on säännöllisiä tuloja ja vakiintunut taloudellinen asema. Työryhmä huomautti myös, että ehdotusta ei voida pitää suhteellisuusperiaatteen mukaisena. Lisäksi työryhmä kiinnitti huomiota luotonantajan mahdollisuuteen kieltää halutessaan myöntämästä luottoa tietyn ikäisille kuluttajille. Myös erityisen ikärajan asettaminen osaksi pikaluoton saamisen ehtoja on mahdollista alan itsesääntelyn kautta. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

6.1.4 Luoton korkokulujen enimmäismäärän rajoittaminen

Kehitysideana voisi myös olla se, että rajoitettaisiin luotonaikaisten kulujen enimmäismääriä pikaluottojen osalta. Ehdotuksen tavoitteena olisi ennaltaehkäistä kuluttajien ylivelkaantumista hallitsemalla korkoja. Tällöin määriteltäisiin selvä korkokatto, jota pikaluottoalalla

toimivien yritysten tulisi noudattaa omassa toiminnassaan. Kehitysehdotuksen hyvänä puolena voitaisiin pitää muun muassa epäselvyyksien vähenemistä siitä, mikä on koronkiskontaa. Yleisesti ottaen kiskonnalla tarkoitetaan sitä, että luotonantajana toimiva yritys perii kohtuuttoman suurta ja selvästi epäsuhteessa olevaa korkoa myönnettyyn luotonmäärään ja luottoaikaan nähden. Kyseinen uudistus myös saattaisi vähentää käräjäoikeuksissa käsiteltävien velkomiskanteiden lukumäärää. Tällä hetkellä käräjäoikeuksien käsittelemistä velkomiskanteista yli 50 prosenttia ovat peräisin juuri pikaluotoista. Tämä velkomiskanteiden kasvanut lukumäärä käräjäoikeuksissa on yksi niistä asioista, joilla korkokaton asettamista osaksi pikaluottotoimintaa perustellaan. Suomen Pienlainayhdistys ry kuitenkin toteaa, että he ovat eri mieltä väitteistä, joilla korkokaton asettamista alle 1 000 euron luotoille perustellaan. Suomen Pienlainayhdistys ry huomauttaa, että heidän keräämänsä tarkat tiedot pystyvät osoittamaan esimerkiksi sen, että pienlainoista johtuvien velkomistuumioiden osuutta on useaan otteeseen liioiteltu. Yhdistyksen toiminnanjohtaja Kari Kuusisto korostaakin, että lainsäädännön muuttaminen ei saisi perustua tällaisen tarkoituksenhakuisen väärän tiedon käyttämiseen. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012; Pikaluottotyöryhmältä huonosti perusteltu kieltoehdotus 2012)

Oikeusministeriön työryhmän ehdotus siis asettaisi korkokaton alle 1 000 euron luotoille, hyödykesidonnaisia luottoja lukuun ottamatta. Ehdotuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on taa-ta kuluttajille mahdollisuus saada pientä luottoa kohtuullisin ehdoin. Alustavasti työryhmä on ehdottanut, että alle 1 000 euron luottojen todellinen vuosikorko ei saisi ylittää 36-50 prosenttia. Tällä hetkellä huimimmat vuosikorot pikaluotoille laskettuina ovat olleet jopa 887 prosenttia. Korkokattouudistuksen oletetaan myös vähentävän pikaluottojen tarjontaa, joka taas saattaisi karsia epärehellisiä toimijoita pois markkinoilta. Suomen Pienlainayhdistys ry:n mukaan oikeusministeriön työryhmän korkokattoehdotusta tulisi valmistella uudestaan. Korkokattoehdotuksen tulisi perustua heidän mielestään objektiivisiin sekä riidattomiin tietoihin. Pienlainayhdistyksen mukaan esitetyt toimet korkokatosta ovat kohtuuttomia, jos otetaan huomioon pienlainojen osuus kaikista kuluttajaluotoista ja niistä koituvista velkaongelmista. Yhdistyksen mukaan pikalainat eivät myöskään ole keskeinen velkaantumisen tekijä yhteiskunnassamme. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012; Pikaluottotyöryhmältä huonosti perusteltu kieltoehdotus 2012)

Korkokaton haittoina voitaisiin pitää riskiä kaksien markkinoiden syntyyn, jossa osa toimialan yrityksistä ei noudattaisi korkokaton säädöksiä. Näin ollen syntyisi toiset ”pimeät markkinat”, joita viranomaisten olisi vaikea valvoa. Kaksien markkinoiden synty myös vääristäisi kilpailua ja vaikeuttaisi korkokattosäännöstä noudattavien yritysten toimintaa markkinoilla huomattavasti. Kiinteä korkokatto saattaisi myös johtaa tilanteisiin, joissa korot automaattisesti asetettaisiin maksimitasolleen. Näin ollen se ei saavuttaisi sille asettuja tavoitteita. Tämä myös vaikeuttaisi poikkeuksetta kilpailua pikaluottomarkkinoilla. Haasteellista olisi myös asettaa

korkokatto juuri oikean suuruseksi. Liian alhainen korkokatto saattaisi lamaannuttaa koko pikaluottotoiminnan ja sen markkinat. Suomen Pienlainayhdistys ry:n mukaan kyseinen uudistus merkitsisi käytännössä pikaluottotoiminnan muodostumista kannattamattomaksi liiketoiminnaksi. Kuusisto toteaa myös, että korkokaton tarkoittavan heidän alallaan samaa kuin täyskielto. Lisäksi hän mainitsee, että kyseessä on perustuslaillinen ongelma aina silloin kun tehdään muutoksia, jotka vaikuttavat elinkeinon vapauteen ja omaisuuden suojaan. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012; Virasto X:n haastattelu 2012.)

Vastaavasti Suomen Kuluttajaliitto ry on esittänyt tukevansa pienlaintojen kulukattoja. Kuluttajaliiton pääsihteeri Jyrki Konolan mukaan pikaluottojen ottajat maksavat pikaluottoyrityksille joka kuukausi yhteensä yli 5 miljoonaa euroa erilaisia kuluja. Konola myös mainitsee, että valitettavan usein pikaluottoja käyttävät juuri sellaiset henkilöt, joilla ei ole varaa maksaa lainan korkeaa hintaa takaisin. (Pikavippeihin puututtava 2012.)

Myös Takuu-Säätiö on antanut lausuntonsa Pikaluotto 2011 -työryhmän mietintöön korkokaton mahdollisuudesta. Yleisesti ottaen Takuu-Säätiössä korkokattoa pidetään positiivisena ajatuksena. Toisaalta kuitenkin Takuu-Säätiö kritisoi sitä, että ehdotettu korkokaton määrä 30 prosenttia, joka on lisätty viitekorkoon, on edelleen kohtuuttoman korkea pikaluottojen koroksi. Tarkkaa vuosikorkoa ei tulisi määritellä, sillä se aiheuttaisi sen, että pienten ja suurten luottojen välillä olisi ristiriitaa. Luottojen kohtelu ei siis olisi tasavertaisista, jos annettaisiin tietty korkoprosentti, jota käytettäisiin kaikkiin pikaluottoihin. (Takuu-Säätiö 2012.)

Erityisen tärkeää korkokattoa harkittaessa olisi arvioida asiaa myös Suomen perustuslain 18 §:n mukaan, joka turvaa elinkeinonharjoittamisoikeutta Suomessa. Keskeistä olisi tarkkaan pohtia sitä, että onko korkokattorajoitukselle perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta olemassa hyväksyttävä ja painava peruste. Tulisi siis tarkkaan arvioida toimenpiteen välttämättömyyttä ja sitä, onko se yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätöntä ja muutoinkin oikeasuhtaista. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

6.1.5 Velvollisuus varmentaa kuluttajan luottokelpoisuus

Oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmä ehdottaa myös entistä tiukempia säännöksiä ja täsmennyksiä luotonantajan velvollisuuteen arvioida luotonhakijan luottokelpoisuutta ennen luottosopimuksen syntyä. Luottokelpoisuudella tarkoitetaan kuluttajan kykyä selviytyä taloudellisista velvoitteistaan ja maksaa otettu laina takaisin ajallaan. Nykyinen lainsäädäntö edellyttää lainanhakijan henkilöllisyyden huolellista todentamista ennen luottosopimuksen syntyä sekä riittävää arviointia lainanhakijan luottokelpoisuudesta. Nyt oikeusministeriön työryhmä ehdottaa, että luotonantajan tulisi ennen luottosopimuksen syntyä arvioida myös kuluttajan taloudellista asemaa entisestä tarkemmin. Ehdotuksen tavoitteena on vähentää kuluttajien

velkaongelmia. Käytännössä tämä ehdotus edellyttäisi pikaluottojen tarjoajilta nykyistä tarkempaa kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia ennen luottosopimuksen syntyä. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon kuluttajan tulot ja muut taloudelliset olosuhteet. Näin ollen luotto tulisi aina myöntää riittävien tietojen perusteella. Tilanteessa, jossa luotonantaja ja kuluttaja sopivat myöhemmin luoton määrästä tai luottorajan korottamisesta, tulisi luotonantajan varmentaa kuluttajan luottokelpoisuuteen liittyvien tietojen ajantasaisuus aina uudelleen. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Kuluttajaviraston johtaja Anja Peltonen sanoo, että tällä hetkellä pikaluottoja myöntävät yritykset eivät hanki usein riittävästi tietoa lainanhakijan tuloista ja muista taloudellisista olosuhteista. Peltonen myös lisää, että usein pikaluottoyritykset vain tarkistavat, onko luotonhakijalla maksuhäiriömerkintöjä ennestään. (Kuluttajavirasto 2012.)

Ehdotuksen mukaan uusi laki vastaisi voimaan astuessaan muutoin tällä hetkellä voimassaolevaa lakia, mutta lain säännöstä täsmennettäisiin. Voimassaoleva laki edellyttää siis luottokelpoisuuden arviointia riittävien tietojen perusteella ennen luottosopimuksen syntyä, ottaen huomioon luoton määrä ja muut olosuhteet. Lakiehdotuksen mukaan säännöstä täsmennettäisiin siten, että luottokelpoisuuden arvioinnissa tulisi tulevaisuudessa ottaa huomioon luotonhakijan tulot ja muut taloudelliset olosuhteet. Erityisesti tällä ehdotuksella pyritään vaikuttamaan pieniin luottoihin, joissa on lyhyt luottoaika ja takaisinmaksu on suoritettava yhdessä erässä. Tilastollisesti juuri pienistä luotoista on aiheutunut valtavasti kuluttajille velkaongelmia. Selvittäessä lainanhakijan luottokelpoisuutta voidaan tulojen lisäksi tarpeellisina tietoina pitää muun muassa menoja, velkoja ja varoja. Maksuvalmiuden selvittämisessä voidaan ottaa huomioon myös kuluttajan tulojen jatkuvuuteen vaikuttavat asiat, kuten työ- ja virkasuhteen laatu. Myös muut asiat, jotka voisivat johtaa kuluttajan menojen merkittävään kasvuun, kuten luoton korkomenojen nouseminen, voidaan ottaa huomioon maksukykyä selvittäessä. Tärkeää kuitenkin on, että luotonantaja pystyy kohtuullisin toimin varmistamaan kuluttajan antamien tietojen oikeellisuuden. Lainanhakijan tulojen varmistamiseksi on luotonmyöntäjän mahdollista pyytää kuluttajaa toimittamaan esimerkiksi palkka- tai eläketodistus tietojensa oikeellisuuden todentamiseksi. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Osalle luotonantajista saattaisi velvollisuus arvioida luotonhakijan taloudellinen asema entistä laajemmin aiheuttaa lisätyövoiman tarvetta ja lisätä myös muita kustannuksia. Eniten lisääntyisivät sellaisten luotonantajien työvoima- ja muut kustannukset, jotka eivät vielä arvioi kuluttajan luottokelpoisuutta näin tarkasti ennen luottosopimuksen syntyä. Vastaavasti kuluttajien kannalta ehdotettu lakiuudistus saattaisi näkyä myös luotonhakuprosessin hidastumisena. On myös mahdollista, että nykyistä huolellisempi kuluttajan taloudellisen aseman tarkistaminen johtaisi tilanteeseen, jossa osa luottoa hakevista kuluttajista ei saisi lainkaan luottoa itselleen. Toisaalta tämä voisi vähentää velkaongelmia ja maksuhäiriöitä, sillä usein ne kulutta-

jat, joilla ei ole mahdollista saada luottoa itselleen, ovat myös epävarmoja takaisinmaksuky-
vystään. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

6.1.6 Luotonantajan rekisteröinti - ja valvomiskustannukset suuremmiksi

Pikaluottomarkkinoilta voitaisiin saada karsittua osa epärehellisistä luotonantajista pois siten, että korotettaisiin luotonantajan rekisteröitymiskustannuksia. Näin saataisiin lisättyä uskotta-
vuutta rehellisiin ja luotettaviin luotonantajiin markkinoilla. Tällä hetkellä luotonantajaksi
rekisteröinnistä peritään 295 euron maksu. Sen lisäksi jokaisen rekisterissä olevan luotonanta-
jan tulee maksaa vuosittain 525 euron suuruinen valvontamaksu. Yksi kehitysidea voisi Suo-
men Pienlainayhdistys ry:n toiminnanjohtaja Kari Kuusiston mukaan olla se, että korotetta-
isiin rekisteröimiskustannuksia esimerkiksi siten, että rekisteröinnistä perittäisiin 2 800 euron
maksu ja vuosittain maksettava valvontamaksu olisi 5 000 euroa (Sipilä 2011, 18). Suomen
Pienlainayhdistys ry on myös ehdottanut rekisteröimiskustannuksiin huomattavaa korotusta.
Kuusiston mukaan suuri korotus rekisteröimiskustannuksiin saattaisi karsia epäluotettavat
toimijat pois markkinoilta. Edellytyksenä tietenkin olisi myös se, että rekisteröintien valvon-
taa tiukennettaisiin. Tämä taas lisäisi valvovien viranomaistahojen työtä ja kustannuksia. Yh-
tenä ehdotuksena pienlainayhdistys on esittänyt pikaluottoyritysten vuotuisten valvontamak-
sujen korotusta vähintään 20 000 euroon. Näin ollen korotetulla valvontamaksulla pystyttäisiin
palkkaamaan lisää henkilökuntaa valvontaviranomaisiin ja näin tehostamaan valvontaa pika-
luottomarkkinoilla. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012; Suomen Pienlainayhdistys
ry:n haastattelu 2012)

Korotettujen rekisteröintikustannusten kääntöpuolena on kuitenkin se, että nämä epäluotet-
tavat yritykset saattaisivat alkaa harjoittaa liiketoimintaa niin sanotusti ”maan alla” viran-
omaisten valvomattomissa. Vaarana saattaisi siis olla, että pikaluottoalalle muodostuisivat
rekisteröityjen ja rekisteröitymättömien yritysten kesken kahdet eri markkinat. Korotettujen
rekisteröimiskustannusten riskinä voitaisiin siis pitää sitä, että ne kääntyisivät itseään vastaan
ja vaarantaisivat näin koko pikaluottoalan luotettavuuden. Toimiakseen ja saavuttaakseen
tavoitteet korotetut rekisteröintimaksut edellyttäisivät viranomaisvalvonnan resurssien lisää-
mistä sekä vastuualueiden tarkkaa uudelleen rajaamista. (Virasto X:n haastattelu 2012.)

6.1.7 Vastapuolen oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärien alentaminen

Pikaluotto 2011 -työryhmän mietinnöllä otettiin kantaa myös vastapuolen maksettaviksi tuo-
mittujen oikeudenkäyntikustannusten enimmäismääriin niin kutsutuissa summaarisissa eli vel-
komusasioissa, jotka ovat riidattomia eikä niissä ole epäselvyyksiä. Työryhmän mielestä
enimmäismääriä pitäisi alentaa. Alentamisen tavoitteena voidaan pitää sitä, että velalliselle
tuomitut oikeudenkäynnistä muodostuneet kulut olisivat suhteessa vaadittuun haastehake-

muksen tekemisestä aiheutuneeseen työmäärään sekä muihin kustannuksiin. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Velkomusasioiden oikeudenkäynnistä aiheutuneista kustannuksista säädetään oikeudenkäymiskaaren 21:8 c §:n nojalla asetetussa oikeusministeriön asetuksessa. Tällä hetkellä oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärät jaotellaan korkeisiin ja perushintoihin. Perushinnan mukaisesti kulujen enimmäismäärä on 134 euroa, jolloin velka saa maksimissaan olla 250 euroa. Vastaavasti asian ollessa vaativampi, niin summa menee korkeamman hinnan mukaan, jotka tällä hetkellä ovat 218 euroa ja 258 euroa. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Pikaluotto 2011 -työryhmän ehdotuksen mukaan siis enimmäismääriä tulisi alentaa. Oikeudenkäyntikustannusten enimmäismääräksi kaavailaan 50 euroa, kun laina on vähemmän kuin 300 euroa. Velan ollessa enemmän kuin 300 euroa, mutta kuitenkin vähemmän kuin 1 000 euroa, kulujen enimmäismääräksi ehdotetaan 80 euroa. Jos velka olisi yli 1 000 euroa, niin suurin sallittu vastaajan vahingoksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrä olisi 110 euroa. Vaativimmissa summaarisissa asioissa, eli korkeamman taksan mukaisissa asioissa, kulujen maksimimäärät olisivat 80 euroa, 120 euroa ja 160 euroa. Työryhmä kuitenkin huomauttaa, että oikeudenkäyntikustannukset voitaisiin tuomita myös suurempina, jos siihen on erityinen syy. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Ehdotuksen taustalla on se, että muutoksen myötä velallisen lainasumma ei kasvaisi moninkertaiseksi vain sen takia, että asialle haetaan tuomioistuimen ratkaisua. Tämän lisäksi ehdotuksen tavoitteena on myös se, että vastaajan oikeudenkäynnistä aiheutuneet kustannukset vastaavat vaadittavan haastehakemuksen laatimisesta aiheutunutta työmäärää. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

6.2 Pikaluottotoiminnan rajoittaminen

Pikaluottotoiminnan rajoittamisesta on keskusteltu viime aikoina paljon. Rajoittamisen lisäksi on myös pohdittu mahdollisuutta jopa kieltää toiminta kokonaan. Täyskieltäminen johtaisi varmasti muita lainsäädäntömuutoksia tehokkaammin pikaluottojen tarjonnan vähenemiseen, mutta täyskieltäminen ei kuitenkaan liene mahdollista. Käytännössä siis kieltäminen koskisi pienten pikaluottojen tarjoajia, mutta vaarana piilee, että tarjonta saattaisi siirtyä suurempiin luottoihin. Toisaalta kuitenkin suurten luottojen tarjoajat tarvitsisivat vakuuksia lainanhakijalta, joita tällä hetkellä pieniin pikaluottoihin ei tarvitse. Kari Kuusisto Suomen Pienlainayhdistys ry:stä muistuttaa lisäksi mahdollisuudesta, että Suomessa kiellettyjen pikaluottojen tilalla ryhdyttäisiin suomalaisille kuluttajille tarjoamaan ulkomaisia pikaluottoja. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Kieltämisen yhteydessä myös monilta ihmisiltä evättäisiin lainansaantimahdollisuus lähes kokonaan, sillä pankkien tarjoamiin esimerkiksi noin 1 000 euron suuruisiin lainoihinkin tarvitaan säännölliset ansiotulot. Useimmat pankit vaativat lisäksi asiakkuutta, jotta lainan voi saada. Pikaluottotoiminta on myös kannattavaa liiketoimintaa ja toiminta saattaisikin siirtyä niin sanotusti ”maan alle”, jos täyskieltäminen tulisi ajankohtaiseksi. Pikaluottotoiminta saattaisi siis jatkua jossain muodossa ja toiminnan valvonta olisi mahdotonta eli yhä enemmän viranomaisten ulottumattomissa. Täyskieltäminen olisi siis haasteellinen kysymys lainsäädösten tiukentamisen yhteydessä. Oikeusministeriön mukaan saattaisi myös olla epäjohdonmukaista, jos suuruudeltaan pienet luotot kiellettäisiin täysin, mutta suurten luottojen ottaminen olisi joka tapauksessa laillista. (Virasto X:n haastattelu 2012; KK 1211/2010 vp.)

Täydellisen kieltämisen vaihtoehto voisi olla esimerkiksi se, että rajoitettaisiin pikaluottotoimintaa osittain. Osittainen rajoittaminen voisi koskea luottosopimuksen tekemistä siten, että luottosopimuksen tekeminen kiellettäisiin tehtäväksi tekstiviestillä tai Internetin välityksellä. Oikeusministeriön mukaan tällainen olennaisesti verkkopankkipalveluita rajoittava kielto saattaisi toimia vastoin Suomen tietoyhteiskuntapoliittisia tavoitteita vastaan. Näin ollen päätöstä pikaluottojen täyskieltämisestä saattaisi olla vaikea perustella maassamme, joka kuitenkin tunnetaan yhtenä verkkopankkipalveluiden edelläkävijänä Euroopassa. Yksi vaihtoehto voisi myös olla se, että Suomessa otettaisiin käyttöön Saksan malli, jossa lainasopimukseen liittyvät asiakirjat tulee allekirjoittaa henkilökohtaisesti. Tämä henkilökohtainen lainasopimuksen allekirjoittaminen tukisi myös aikaisempaa kehitysideaa, jonka mukaan pikaluottoyritysten tulisi toimia kiinteissä toimipaikoissa. Tämä henkilökohtainen allekirjoittaminen saattaisi myös vähentää lainanottamista liian hätiköidysti. Lainanhakijalla olisi myös enemmän aikaa miettiä, onko laina todella tarpeellinen. (Suomen oikeusministeriön haastattelu 2012; Virasto X:n haastattelu 2012.)

Osittainen rajoittaminen sen sijaan voisi koskea myös pienimpiä pikaluottoja, kuten esimerkiksi tietyn summan alittavat pikaluotot kiellettäisiin kokonaan. Pienimpiä pikaluottoja otetaan kaikkein todennäköisimmin hetken mielijohteesta, koska niiden ajatellaan olevan helppo tapa saada lisärahaa esimerkiksi arjen hemmotteluun tai juhlimiseen. Silloin ei ajatella mahdollisia lisäkustannuksia, joita lainasopimukseen liittyy. Oikeusministeriön työryhmä on ehdottanut yhtenä vaihtoehtona juuri pikaluottojen osittaista rajoittamista. Tavoitteena on kuluttajaluottojen tarjontaoikeuden rajoittaminen siten, että rajoitettaisiin oikeutta tehdä alle 100 euron suuruisia pikaluottosopimuksia. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että pikaluottoyhtiöt eivät saisi myöntää kuluttajille alle 100 euron suuruisia luottoja lainkaan. Toisena vaihtoehtona tämän tilalle työryhmä on ehdottanut luottokustannusten enimmäismäärän rajoittamista eli korkokattoa, josta olemme tarkemmin kertoneet kohdassa ”Luoton korkokulujen enimmäismäärän rajoittaminen”. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

Suomen Pienlainayhdistys ry kuitenkin huomauttaa, että kieltojen yhteydessä tulisi aina ottaa huomioon myös Suomen perustuslain 18 §:ssä oleva säännös elinkeinovapaudesta ja oikeudesta työhön. Perustuslain 18 §:ssä säädetään seuraavasti: ”Jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön” Tulisi siis tarkkaan pohtia kärsisikö Suomen perustuslaissa turvattu elinkeinovapaus täyskieltotilanteessa. (Suomen Pienlainayhdistys ry:n haastattelu 2012.)

Lakialoitteessa, jonka on allekirjoittanut yhteensä 135 kansanedustajaa, korostetaan rohkeutta tehdä vaikeita ja haastavia päätöksiä pikaluottojen lainsäädännön tiukentamisen yhteydessä. Kyseissä lakialoitteessa sanotaan, että perustuslailla turvattu elinkeinovapaus ei ole rajoittamaton oikeus, josta ei voitaisi toisin säätää. Lakialoitteessa korostetaan, että vastuulliseen markkinatalouteen kuuluvat teot, jotka kieltävät toiminnan, jossa kansantaloudelliset haitat ovat sen hyötyjä suuremmat. Lisäksi huomautetaan, että kysyntä ei pelkästään saa määrätä, mitä tuotteita ja palveluita voidaan markkinoilla tarjota. (LA 59/2011 vp.)

6.3 Positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto

Suomessa on käytössä Suomen Asiakastieto Oy:n ylläpitämä luottorekisteri. Sen tarkoituksena on, että pikaluottoyritykset tarkistavat luotonhakijan luottokelpoisuuden ennen uuden lainan myöntämistä. Rekisterin huonona puolena voidaan kuitenkin pitää sitä, että siitä ei saada kokonaiskuvaa luotonhakijan taloudellisesta tilanteesta, kuten esimerkiksi maksukyvyistä. Suomessa voitaisiin harkita mahdollisuutta ottaa käyttöön Ruotsissa käytössä oleva positiivinen luottotietorekisteri.

Positiivinen luottotietorekisteri, Suomessa käytössä olevan luottorekisterin sijaan voisi antaa mahdollisuuden siihen, että lainanhakijan aikaisempaa rahankäyttöhistoriaa voitaisiin tarkastella entistä laajemmin. Positiivisesta luottotietorekisteristä voidaan selvittää mahdollisen maksuhäiriömerkinnän lisäksi luotonhakijan tiedot aikaisempien luottojen määrästä sekä käyttötarkoituksista. Rekisteri antaisi myös mahdollisuuden tarkastella hakijan omaisuutta sekä käytössä olevien luottokorttien saldoja. Positiivisen luottotietorekisterin uskottaisiin siis vähentävän maksuhäiriöiden syntymistä. (Virasto X:n haastattelu 2012.)

Oikeusministeriö on marraskuussa 2011 julkaissut arviomuistion vaihtoehtoista pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön tiukentamiseksi. Muistiossa todetaan, että oikeusministeriö tekee erikseen positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvän selvitystyön. Oikeusministeriö kuitenkin korostaa, että luotonantajalla on tälläkin hetkellä mahdollisuus selvittää kuluttajan taloudellinen tilanne. Lainanantaja voi kysyä esimerkiksi lainanhakijan tulot, menot ja velat sekä va-

rat. Tarvittaessa luotonantaja voi pyytää kuluttajalta myös lisämateriaalia, kuten erilaisia tositteita antamiensa tietojen oikeellisuuden todentamiseksi. (Arviomuistio lainsäädännön tiukentamiseksi 2011.)

Luotonarjoajalla on siis jo nyt mahdollisuus kysyä hakijalta hänen tuloistaan, menoistaan sekä mahdollisesta muusta varallisuudestaan. Käytetäänkö siis nykyisiä luottotietorekisteristä saatavia tietoja liian suppeasti luotonantopäätöstä tehtäessä ja onko positiivisen luottotietorekisterin järjestäminen Ruotsissa käytössä olevan esimerkin mukaisesti kuitenkin oleellinen olemassa olevien ongelmien ratkaisemiseksi? Suomen Kuluttajaliitto ry:n mukaan on tutkitusti osoitettu, että yleisesti ottaen kuluttajien maksuongelmat johtuvat pääosin ennakoimattomista tilanteista, kuten esimerkiksi työttömyydestä, sairastumisesta tai erosta. Kuluttajaliitto ry myös huomauttaa, että nämä ovat sellaisia tilanteita, joita positiivinenkaan luottotietorekisteri ei pysty ennakoimaan. (Kuluttajaliitto 2011.)

Toisaalta kuitenkin positiivisesta luottotietorekisteristä luotonhakijan tiedot olisivat helpommin saatavilla, mutta palvelisiko rekisteri ainoastaan nopeasti saatavien pikaluottojen antajia eli pikaluottoyrityksiä. Kuluttajaliiton mukaan kyseisen rekisterin muodostaminen ja ylläpitäminen saattaisi koitua hyvin hankalaksi. Lisäksi liitto korostaa, että rekisteriä perustettaessa tulisi ottaa huomioon myös luotonhakijan yksityisyyden suoja. Tulisi siis taata, että rekisterissä olevien ihmisten yksityisyyteen liittyviä tietoja ei anneta ulkopuolisille sekä se, että saatavilla olevia tietoja ei käytetä väärin perustein. Kuluttajaliitto ry myös korostaa hyvää ja vastuullista luotonantotapaa, johon kuuluvat lainanhakijan tulojen, varallisuuden sekä menojen selvitys viime kädessä esimerkiksi verottajalta saatavalla todistuksella, ellei lainanhakijan omaa selvitystä maksukyvyystään katsota riittäväksi. (Kuluttajaliitto 2011.)

Suomen Pienlainayhdistys ry tukee positiivisen luottorekisterin perustamista Suomeen. Sen avulla pienlainoja myöntävät yritykset pystyisivät tarkistamaan luottoa myöntäessään sen, että onko luotonhakija ennestään jo velkaa muille tahoille. Suomen Kuluttajaliitto ry ei kannata positiivisen luottotietorekisterin perustamista Suomeen. Heidän mielestään esitys kyseisen rekisterin perustamisesta on pikaluottoyritysten haikailema apu saada varmistus pikaluottotoiminnan jatkumiselle tulevaisuudessa. Lisäksi liitto muistuttaa, että kuluttajan on mahdollista hakea luottoa myös ulkomailta, eivätkä nämä luotot näkyisi lainkaan kansallisessa rekisterissämme. (Suomen Pienlainayhdistys ry:n haastattelu 2012; Kuluttajaliitto 2011.)

Myös Takuu-Säätiö on kuulemislausunnossaan Pikaluotto 2011 -työryhmän mietintöön ottanut kantaa positiiviseen luottotietorekisteriin. Heidän mielestään lainanhakijan aikaisempaa luottohistoriaa olisi tärkeää arvioida maksukyyn varmistamiseksi. Toisaalta kuitenkin Takuu-Säätiön mielestä tulisi tarkentaa se, että mitkä ovat lainanhakijalta kerättävät tiedot, millä eri tavoin niitä kerätään sekä kerättävien tietojen aikaväli. Takuu-Säätiö pitää kuitenkin posi-

tiivista luottorekisteriä kannatettavana ajatuksena, sillä heidän mielestään nykyisin lainanhakijan maksukyvyyn riittävä arviointi on haastavaa. (Takuu-Säätiö 2012.)

Lisäksi Suomen Asiakastieto Oy on lausunut kantansa positiivisen luottotietorekisterin puolesta. Heidän mukaansa niin sanotun positiivisen luottotiedon saatavuus on erittäin hyvä keino estää ylivelkaantumista ja hallita kasvavien maksuhäiriöiden lukumäärää. Suomen Asiakastieto Oy myös huomauttaa, että tällä hetkellä luotonantajilla ei ole mahdollisuuksia tarkistaa luotonhakijalta saatujen tietojen, kuten velkojen ja tulojen oikeellisuutta kohtuullisin kustannuksin. Suomen Asiakastieto Oy:n liiketoimintajohtaja Heikki Koivula toteaa myös, että heidän mielestään kannattaisi valmistella erikseen järjestelmä, jonka avulla verottajan halussa olevat lain mukaan julkiset tulotiedot pystyttäisiin helpommin saattamaan luotonantajien käytettäväksi. (Asiakastieto 2012.)

6.4 Muut vaihtoehdot pikaluottotoiminnan tilalle

Jos pikaluottojen täyskieltäminen tulee ajankohtaiseksi, on hyvä miettiä myös mahdollisia muita vaihtoehtoja pikaluottotoiminnalle. Vaihtoehtoina voisi olla esimerkiksi sosiaalinen luototus, jossa kunta tarjoaa luottoa kohtuullisella korolla maksukykyiselle luotonhakijalle. Toisena vaihtoehtona voisi olla, että pankit tarjoaisivat pienempiä lainoja, joissa olisi nopea toimitusaika sekä kohtuulliset korot. Yleisesti ottaen pankit eivät kuitenkaan ole halukkaita myöntämään pieniä ja nopeasti saatavia lainoja kuluttajille.

6.4.1 Sosiaalinen luototus

Sosiaalinen luototus antaisi yhden mahdollisuuden pikaluottojen tilalle. Sosiaalisesta luototuksesta säädetään laissa sosiaalisesta luototuksesta 20.12.2002/1133, jonka mukaan luototuksen tarkoituksena on estää taloudellista syrjäytymistä sekä ylivelkaantumista. Sen yhtenä tarkoituksena on myös edistää ihmisten itsenäistä suoriutumista talousasioissa. Tällä hetkellä sosiaalista luototusta tarjoaa Suomessa noin kaksikymmentä eri kuntaa. Luottoa voidaan myöntää kodinhankintoihin, kuten esimerkiksi kodinkoneisiin tai aikaisempien velkojen pois maksamiseen. (Sosiaalinen luotto 2012.)

Tärkein kriteeri, jotta sosiaalista luottoa voi saada, on hakijan maksukyky. Sosiaalisen luoton esitteen mukaan maksukyky määritellään samoin kuin tuomioistuimen vahvistamassa velkajärjestelyssä eli yksin asuvalle ihmiselle varataan elinkustannuksiin kuukaudessa 500 euroa, johon lisätään asumiskustannukset sekä työmatkakulut. Tästä jäljelle jäävä osuus on niin sanottua ylimääräistä rahaa, jolla luottoa voidaan maksaa takaisin. Takaisinmaksukyvyyn arviointiin vaikuttavat siis käytössä olevien tulojen ja varallisuuden lisäksi sekä ansaintamahdollisuus että hakijan aikaisemmat velat. (Sosiaalinen luotto 2012.)

Luottoa voidaan myöntää henkilölle, jolla ei siis ole pienituloisuuden tai vähävaraisuuden vuoksi mahdollisuutta saada luottoa, jossa olisi kohtuuehdot. Sosiaalisessa luotossa korko on usein esimerkiksi pankkikorkoa pienempi ja mahdolliset korkotulot osoitetaan luottoa myöntäneelle kunnalle. Laina-aika on yleensä korkeintaan viisi vuotta ja tavallisimmat sosiaaliset luotot ovat suuruudeltaan hieman isompia kuin nopeasti saatavat pikaluotot. Määrällisesti luotot ovat kunnasta riippuen noin 200 eurosta ylöspäin. Kunnan tehtävä on päättää hakijan tekemästä hakemuksesta se, että myönnetäänkö luottoa. Kunta, josta luottoa voi hakea, on luotonhakijan kotikunta. Sosiaalista luottoa haettaessa tehdään sopimus, jossa määritellään lainan käyttötarkoitus, luoton määrä, korko, takaisinmaksuerien suuruus, eräpäivät ja muut takaisinmaksuehdot. Huomioon tulee myös ottaa, että velallisella on mahdollisuus maksaa luotto takaisin jo ennen eräpäivää. (Sosiaalinen luotto 2012.)

Huonona puolena sosiaaliselle luototukselle voidaan pitää seikkaa, että esimerkiksi marraskuussa 2011 Espoossa käyntiajan taloudellisen tilanteen kokonaiskartoitukseen sai vasta noin kahden kuukauden päähän. Taloudellisen tilanteen kokonaiskartoitus tehdään siis ennen luoton myöntämistä kunnan talous- ja velkaneuvonnassa. Kartoituksessa selvitetään kotitalouden tulot, menot, omaisuus ja velat. Tapaamisia on myös tavallisesti useammin kuin kerran, jos hakija hakee luottoa aikaisempien velkojen yhdistämiseen, jolloin velkatilanteet ovat myös moninaisia. Tilanteissa velkoja ja velkojia voi olla useita kymmeniä, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi osa lainasta on ulosotossa, osa perintätoimistoissa ja osa vielä alkuperäisten velkojen perittävinä ja loput veloista esimerkiksi vielä hakijalla hoidossa. Kun luoton myöntämisen kriteerit täyttyvät, kartoituksen jälkeen valmistellaan sosiaalisen luoton hakemus. Päätöksen saa noin viikossa kartoituksen valmistuttua. Käytännössä prosessi voi siis venyä useiden kuukausien mittaiseksi. (Suomen Pienlainayhdistys ry:n haastattelu 2012.)

Yksi keskeinen sosiaaliseen luototukseen liittyvä haaste on sen saatavuuden takaaminen maanlaajuisesti koko Suomessa. Tällä hetkellä sosiaalisen luototuksen järjestäminen on kunnan harkinnassa, eikä näin ole yhtä helposti kaikkien saatavilla. Tulisi siis tarkkaan miettiä, miten sosiaalisen luototuksen saatavuutta saataisiin lisättyä kattavasti koko maahan. Yksi keskeinen ehdotus olisi, että siirrettäisiin sosiaalisen luototuksen järjestäminen kunnilta valtiolle. Tällöin pystyttäisiin turvaamaan sosiaalisen luototuksen saatavuus tasapuolisemmin koko maahan. Saatavuuden lisäksi tulisi kiinnittää huomiota myös luoton saamisen nopeuteen ja helppouteen. Lisäksi tulisi lisätä ihmisten tietoisuutta sosiaalisen luototuksen saatavuudesta ja mahdollisuuksista. Oikeusministeri Henrikssonin mukaan olisi erityisen tärkeää kehittää sosiaalista luototusta Suomessa. Hänen mielestään tarvitsemme koko maan kattavan oikeudenmukaisen ja yhdenvertaisen järjestelmän, joka ei olisi luotonhakijan kotikunnasta tai asuinpaikasta riippuvainen. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012.)

6.4.2 Pankit ja pikalainat

Nykyisen pikaluottotoiminnan tilalle voisi myös miettiä mahdollisuutta, että pankit alkaisivat myöntää nopeita ja määrällisesti pieniä lainoja. Tällä hetkellä se on kuitenkin lähes mahdotonta, sillä Suomen Pienlainayhdistys ry:n Taloustutkimuksella teettämän mystery shopping-tutkimuksen mukaan on lähes mahdotonta saada pankeilta muutaman sadan euron lainaa. Tutkimuksen haastattelijat kävivät joulukuussa 2011 tiedustelemassa 200 euron lainaa kymmenestä eri pankista eri paikkakunnilta. Tutkimuksen tuloksena oli, että yksikään pankki ei myöntänyt lainaa nopealla aikataululla ilman pysyvää asiakkuutta. Lisäksi lainan saaminen olisi kestänyt vähintään kaksi viikkoa. (Turkulainen 2012.)

Pankit eivät myöntäneet lainaa, sillä jo pelkät lainan myöntämis- ja tilinhoitokustannukset olisivat olleet 150 euroa 200 euron lainassa. Pankkien tarjoamat pienimmät lainat ovat valtaosin noin 1 000 euroa. Lisäksi pankki velvoittaa, että asiakkaalla on säännölliset ansio- tai esimerkiksi eläketulot sekä sen, että hän ryhtyy tiliasiakkaaksi kyseiseen pankkiin. Suomen Pienlainayhdistys ry:n teettämä tutkimus osoitti, että Turun Osuuspankki tarjoaa luottoja 1 000 eurosta ylöspäin. Vastaavasti Liedon Säästöpankissa ja Handelsbankenissa tarjottavan luoton minimimäärä on 2 000 euroa. Aktia ei tutkimuksen tuloksena myönnä pienluottoja ilman vakuuksia lainkaan. Tutkimuksen teettäjä Suomen Pienlainayhdistys ry kritisoikin sitä, että pikaluottoyrityksiä syytetään esimerkiksi koronkiskonnasta. Tutkimuksen tuloksena nousikin esiin pankkien suuret myöntämis- ja tilinhoitokustannukset suhteellisen pienelle lainalle. Tällä hetkellä pankit eivät siis ole innostuneita tarjoamaan nopeasti saatavia pienlainoja kuluttajille. (Turkulainen 2012.)

6.4.3 Muut kuin lainsäädännölliset toimenpiteet

Tulevaisuudessa olisi tärkeää lisätä kuluttajien, etenkin nuorten, tietoa ja ymmärrystä omasta talouden hallinnasta. Esimerkiksi kouluissa voitaisiin lisätä omaan taloudenhallintaan ja sen ymmärrykseen liittyvää opetusta. Tämä ylivelkaantumista ennalta ehkäisevätyö olisi erityisen tärkeää, jotta pikaluotoista koituvia ylivelkaantumisia saataisiin estettyä. Nuorten tietoisuutta erilaisista luottotavoista, kuten esimerkiksi mahdollisuutta sosiaalisen luoton saatuuteen tulisi kartuttaa. Tämä tosin edellyttäisi toimia, jotka lisääisivät sosiaalisen luoton saatuutta kattavammin koko maahan. (Kuluttajaviraston haastattelu 2012; Suomen oikeusministeriön haastattelu 2012.)

Suomen Asiakastieto Oy:n mukaan olisi tärkeää tarjota kuluttajille mahdollisuutta saada yleistä ja ennaltaehkäisevää talousneuvontaa, silloin kun sitä tarvitaan. Heidän mukaansa olisi erityisen tärkeää, että ongelmiin puututtaisiin nopeasti ennen maksuhäiriömerkintöjen syntymistä. Yhtiö myös kehottaa kuluttajia olemaan yhteydessä laskuttajiin ja yrittämään neuvotella

sopivista maksuehdoista ajoissa aina tilanteen mukaan. Lisäksi Suomen Asiakastieto Oy tekee osaltaan tärkeää työtä puuttuessaan toiminnallaan kasvaviin velkaongelmiin. Yhtiö muun muassa tekee tiivistä yhteistyötä velkaneuvonnan kanssa ja järjestää eri tahojen kanssa tilaisuuksia, joissa nuoret opiskelijat saavat itselleen tietoa raha-asoiden hallinnan tärkeydestä sekä luottotietojen merkityksestä. (Asiakastieto 2012.)

Nuorille on tärkeää kertoa velkaongelmien vaikutuksista, koska kaikkiin pikaluottojen tarjonnassa esiintyviin ongelmiin on vaikeaa puuttua lainsäädännöllisin keinoin. Tulevaisuudessa pitäisi siis kiinnittää huomiota myös entistä tehokkaammin ylivelkaantumisen seuraamuksiin ja niiden hoitamiseen. Näin ollen on erityisen tärkeää turvata talous- ja velkaneuvonnan resurssien riittävyys myös tulevaisuudessa. Lisäksi pikaluottotoiminnan kehittyessä ja laajentuessa voi ajankohtaiseksi nousta myös eri viranomaisten toimivallan ja toimialueiden selkeyttäminen valvonnan eri osa-alueilla. Valvonnan resurssien riittävyyteen tulee siis kiinnittää erityistä huomiota, jotta lainvastaisiin toimiin pystyttäisiin puuttumaan tulevaisuudessa entistä hanakammin ja nopeammin. (Kuluttajaviraston haastattelu 2012; Virasto X:n haastattelu 2012.)

7 Johtopäätökset

Haastattelujen ja keräämiemme aineistojen perusteella voidaan yleisesti ottaen todeta, että nykyiselle pikaluottolainsäädännölle on olemassa selvä tiukennuksen tarve. Tarve pikaluottolainsäädännön tiukentamisesta välittyy sekä nykyisen hallituksen hallitusohjelmasta että useiden eri kansanedustajien tekemistä lakialoitteista. Myös enemmistö oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmässä edustettuina olleista henkilöistä suhtautui pikaluottoihin kielteisesti ja toivoi niitä koskevien lainsäädösten tiukentamista. Lisäksi tilastot maksuhäiriöiden lisääntymisestä tukevat osaltaan lainsäädännön muutostarpeita. Eriävän mielipiteen työryhmän mietintöön jättäneen Suomen Pienlainayhdistys ry:n mukaan lainsäädäntöä muutettaessa tulisi ottaa huomioon myös pikalainojen suosio ja niiden myönteiset vaikutukset. Yhdistys toivoi myös, että lainsäädännöllisiä uudistuksia pohdittaessa asiaan suhtauduttaisiin objektiivisesti ja ilman ennakoasenteita.

Uudistusten tarpeellisuus tiedetään, mutta se millaisia uudistusten tulisi olla, on hyvin riippuvaista siitä, kenen näkökulmasta asiaa katsotaan. Kehitystarpeisiin ei siis ole yhtä selvää ratkaisua, vaan asiaa tulee pohtia tarkkaan monelta eri näkökannalta. Jokaisesta uudistuksesta tulee tarkkaan punnita sen hyödyt ja haitat eri osapuolille. Erityisen tärkeää on muistaa, että esimerkiksi pikaluottotoiminnan rajoittamisen yhteydessä Suomen perustuslaissa on turvattu oikeus elinkeinovapauteen. Myös rajoitettaessa pikaluottojen ottamista tietyn etäviestimen, esimerkiksi tekstiviestin tai Internetin välityksellä, on hyvä muistaa Suomen tietoyhteiskuntapoliittiset tavoitteet. Voimakkaasti esimerkiksi verkkopankkipalveluja rajoittava kielto saat-

taisi olla hyvin hankala perustella maassa, joka kuitenkin tunnetaan yhtenä verkkopankkipalveluiden edelläkävijänä koko Euroopassa.

Pikaluottoyrietyksille sekä kuluttajille yksi ehkä jopa merkittävin vaikutus oikeusministeriön Pikaluotto 2011 -työryhmän mietinnön ehdotuksista olisi luottoja koskeva hintasääätely. Sääteilyn vaikutuksena saattaa kuitenkin olla, että pikaluottotoiminta pienentyisi huomattavasti. Tarjonnan mahdollisen vähenemisen syynä voitaisiin siis pitää toiminnan kannattamattomuutta, jota myös puoltaa Suomen Pienlainayhdistys ry:n arvio tulevaisuudesta. Pikaluotto 2011 -työryhmä otti kantaa mietinnössään myös siihen, että pienlainoja ei kiellettäisi kokonaan. Luoton tulisi kuitenkin olla pidempiaikaista, jonka seurauksena myös korkotuotto kasvaisi. Kuluttajille halutaan tulevaisuudessakin taata mahdollisuus ottaa pienempiä lainoja esimerkiksi luottokorttien sekä tilisopimusten avulla. Tilisopimuksia käytetäänkin yleisesti esimerkiksi verkkokaupoissa. Houkuttaako tämä kuitenkin kuluttajia turhiin heräteostoksiin ja mahdollisiin maksuvaikeuksiin, koska monesta pienestä lainasta kasvaa nopeasti suuri summa, jota kuitenkin tarvitsee lyhentää kuukausittain. Toisaalta pitää kuitenkin huomioida, että monissa kotitalouksissa pienet luotot saattavat helpottaa arjenkulkua huomattavasti.

On siis hyvä huomata, että jonkinlainen tarve yhteiskunnassamme on pieniin ja nopeasti saataviin luottoihin. Täyskiellon mahdollisuutta pohdittaessa tulisikin siis tarkkaan miettiä, mitä vaihtoehtoja pikaluottotoiminnan tilalle ehdotettaisiin tilanteessa, jossa täyskieltäminen tulisi ajankohtaiseksi. Lisittäisiinkö sosiaalisen luoton tuksen saatavuutta vai laajentuisiko pankkien tarjontavalikoima myös määrältään pieniin ja nopeasti saataviin luottoihin. Jotenkin tulisi jatkossakin siis taata kansalaisten mahdollisuus saada määrältään pieniä luottoja kohtuuhintaan. Muutenkin erinäisten uudistusten kohdalla olisi keskeistä miettiä, onko niillä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta olemassa hyväksyttävä peruste. Tulisi tarkkaan myös arvioida jokaisen toimenpiteen välttämättömyys ja se, onko sen toteuttaminen yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätöntä ja muutoinkin oikeasuhtaista.

Lähteet

Painetut lähteet

Asikainen, K. 2011. Uutta tiukkaa lakia pikavipeistä aletaan sorvata nopealla tahdilla. Aamu-lehti 3.12.2011, 4.

Aurejärvi, E. & Hemmo, M. 2004. Luotto-oikeuden perusteet. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/7/EY, annettu 16 päivänä helmikuuta 1998, kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun direktiivin 87/102/ETY muuttamisesta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY, annettu 23. päivänä huhtikuuta 2008, kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta.

HE 238/1992 vp - Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun ja osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta.

HE 24/2009 vp - Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, rikoslain 36 luvun 6 §:n ja korkolain 4 §:n muuttamisesta.

HE 64/ 2009 vp - Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, rikoslain 36 luvun 6 §:n ja korkolain 4 §:n muuttamisesta.

HE 24/2010 vp - Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima.

Henkilötietolaki 22.4.1999/523.

Hirsjärvi, S. , Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hoppu, E. & Hoppu, K. 2007. Kauppa- ja varallisuus oikeuden pääpiirteet. Helsinki: WSOYpro.

KK 1211/2010 vp - Kirjallinen kysymys. Pikaluottojen kieltäminen.

Koulu, R. & Lindfors, H.2010. Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

LA 58/2011 vp - Lakialoite. Laki kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta.

LA 59/2011 - Lakialoite. Laki kuluttajansuojalain 7 luvun, saatavien perinnästä annetun 10 c §:n ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta.

Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä 27.8.2010/747.

Laki luottolaitostoiminnasta 9.2.2007/121.

Laki sosiaalisesta luototuksesta 20.12.2002/1133.

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 7.8.2009/617.

Lakivaliokunnan lausunto 12/2009 vp.

Korkolaki 20.8.1982/633.

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38.

MAO:257/09. Oy Atlast-Invest Ab:n markkinoinnin sopimattomuus, sopimusehtojen kohtuuttomuus.

Mutttilainen, V. & Valkama, E. 2008. Maksuvaikeudet pikaluottomarkkinoilla. Helsinki: Hakapaino Oy.

Neuvoston direktiivi 87/102/ETY, annettu 22. päivänä joulukuuta 1986, kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (31987L0102).

Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:7. Pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön uudistaminen.

Oikeusministeriön työryhmämietintö 17/2012. Pikaluottolainsäädännön muuttaminen.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Saarnilehto, A. 2010. Korkolain 4 § muuttui 1.2.2010. Oikeustieto 1/2010, 25.

Saine, M. 2008. Kuluttajamarkkinoinnin opas, lakipykälät käytännössä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Simola, U. 2011. Maksuhäiriö vaatii nopeaa toimintaa. Taloustaito 8.6.2011, 19.

Sipilä, J. 2011. Yhden kesän pikavipit veivät yrittäjämahdollisuudet. Helsingin Sanomat 6.7.2011, A 18.

Työryhmämietintö 2009:15. 2012. Oikeusministeriö. Kulutusluottoja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus.

Ämmälä, T. 2006. Suomen kuluttajaoikeus. Helsinki: Talentum.

Sähköiset lähteet

Arviomuistio lainsäädännön tiukentamiseksi. 2011. Oikeusministeriö. Viitattu 18.12.2011.
<http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURlapptype=BlobServer&SSURicontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=Arviomuistio%203.11.2011.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1319552843429&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>

Asiakastieto. 2012. Lehdistötiedote: Maksuhäiriömerkinnät lisääntyvät huolestuttavalla vauhdilla. Viitattu 13.4.2012.

<http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/ajankohtaista/index.jsp?T=nu&A=513>

EU-asiat eduskunnassa. 2012. Eduskunta. Viitattu 4.1.2012.

<http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/tervetuloa/euasiat.htx>

Euroopan komissio. 2012. Viitattu 6.1.2012.

http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/fina_serv/cons_directive/cons_cred1a_fi.pdf

Hallitusohjelma. 2012. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Viitattu 7.2.2012.

<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>

Kataja, S. 2011. Pikavippiiriistoa. Viitattu 20.02.2011.

http://www.sampsakataja.fi/data/ls_kolumni_23112011.pdf

Konsumentkreditlag 2010:1846. 2012. Notisum. Viitattu 14.03.2012.
<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20101846.HTM>

Kreditsajten. 2012. Sms-lån. Viitattu 10.1.2012.
<http://www.kreditsajten.se/ordlista/sms-lan/>

Kuluttajaliitto. 2011. Positiivisesta luottotietorekisteristä haetaan pikavippiyhtiöiden pelastusta? Viitattu 18.12.2011.
http://www.kuluttajaliitto.fi/files/1471/Positiivinen_luottorekisteri_241111.pdf

Kuluttajaneuvonnan historia. 2011. Kuluttajavirasto. Viitattu 19.12.2011.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajavirasto/tehtavat-ja-toimintatavat/kuluttajaneuvonnan-ohjaus/neuvonnan-historia/>

Kuluttajariitalautakunta. 2011. Pikaluotoista ei voinut periä kuluja. Viitattu 19.12.2011.
<http://www.kuluttajariita.fi/tiedotteet/?action=read&id=62>

Kuluttajavirasto. 2012. Työryhmä esittää pikaluottoihin rajoituksia. Viitattu 12.4.2012.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/tiedotteet/tiedotteet-2012/tyoryhma-esittaa-pikaluottoihin-rajoituksia>

Kulutusluotto. 2011. Kuluttajavirasto. Viitattu 17.12.2011.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/File/73d97516-26a9-495f-9980-096cab47e607/Kulutusluotto%20tavaroiden%20ja%20palveluiden%20markkinoinnissa.pdf>

Lainvastainen mainonta. 2011. Kuluttajavirasto. Viitattu 19.12.2011.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/Uutiset/2011/tiedote/tiedotteet-2011/kuluttaja-asiamies-vaatii-pikavippi-fi-n-lainvastaisia-mainoksia-kuriin-uhkasakolla>

Luotonantajarekisteri ja rekisteri-ilmoitus. 2011. Aluehallintovirasto. Viitattu 17.12.2011.
<http://www.laanhallitus.fi/lh/etela/kil/home.nsf/pages/8BBF0C6BB14F138EC22577DD003D9C72?Opendocument>

Luottokanta 1. 2011. Tilastokeskus. Viitattu 7.2.2011.
http://www.stat.fi/til/lkan/2009/01/lkan_2009_01_2009-07-03_tau_008_fi.html

Luottokanta 2. 2011. Tilastokeskus. Viitattu 10.12.2011.
http://www.stat.fi/til/lkan/2009/02/lkan_2009_02_2009-09-18_tau_008_fi.html

Luottokanta 3. 2011. Tilastokeskus. Viitattu 9.12.2011.
http://www.stat.fi/til/lkan/2011/03/lkan_2011_03_2011-12-02_tau_004_fi.html

Luottokanta 4. 2012. Tilastokeskus. Viitattu 1.4.2012.
http://www.stat.fi/til/lkan/2011/04/lkan_2011_04_2012-03-22_tau_004_fi.html

Markkinaoikeus. 2011. Markkinaoikeudelliset asiat. Viitattu 20.12.2011.
<http://www.oikeus.fi/markkinaoikeus/15571.htm>

Ota kantaa pikaluotoista. 2012. Oikeusministeriö. Viitattu 10.1.2012.
<http://www.om.fi/Etusivu/Ajankohtaista/Uutiset/1324021547591>

Ostokulut. 2011. Kuluttajavirasto. Viitattu 17.12.2011.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/130509/>

Pienlainatoiminnan eettiset säännöt. 2011. Suomen Pienlainayhdistys ry. Viitattu 28.12.2011.
<http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=4>

Pienlainayhdistyksen jäsenet. 2012. Suomen Pienlainayhdistys ry. Viitattu 21.4.2012.
<http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=2>

Pikalainat. 2011. Viitattu 9.12.2011.

<http://pikalainat.me/pikalaina-tietoa.php>

Pikaluottotyöryhmältä huonosti perusteltu kieltoehdotus. 2012. Suomen Pienlainayhdistys ry. Viitattu 12.4.2012.

<http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=3&newsid=57>

Pikavippeihin puututtava. 2012. Kuluttajaliitto. Viitattu 28.03.2012.

http://www.kuluttajaliitto.fi/?5_m=1909&s=2

Puutteita verkkosivuilla. 2011. Kuluttajavirasto. Viitattu 19.12.2011.

<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/Uutiset/2011/tiedote/tiedotteet-2011/pikaluottoyritysten-verkkosivuilla-puutteita-ja-vastuutonta-markkinointia>

Sosiaalinen luotto. 2012. Espoo. Viitattu 3.4.2012.

http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Perhe_ja_sosiaalipalvelut/Sosiaalityo_ja_toimeentulo/Taloudellinen_tuki/Sosiaalinen_luotto

Svenska Bankföreningen. 2012. Viitattu 13.2.2012.

[http://www.swedishbankers.se/web/bfmm.nsf/lupgraphics/Flera_nyheter_i_den_nya_Konsumentkreditlagen.pdf/\\$file/Flera_nyheter_i_den_nya_Konsumentkreditlagen.pdf](http://www.swedishbankers.se/web/bfmm.nsf/lupgraphics/Flera_nyheter_i_den_nya_Konsumentkreditlagen.pdf/$file/Flera_nyheter_i_den_nya_Konsumentkreditlagen.pdf)

Takuu-Säätiö. 2012. Kuulemislausunto Pikaluottojen 2011-työryhmän mietintöön 8.3.2012. Viitattu 3.4.2012.

http://www.takuusaatio.fi/@Bin/191577/Kuulemislausunto_pikaluotto_2011_mietintoon_08032012.pdf

Tekstiviestilainojen perussäännöt. 2011. Kuluttajavirasto. Viitattu 17.12.2011.

<http://www.kuluttajavirasto.fi/File/22ce74be-b116-47bf-a000-0f3b9748c36f/Tekstiviestilainojen+peruss%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6t.pdf>

Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. 2011. Laki ja asiakkaan oikeudet raportti 48/2011. Viitattu 16.12.2011.

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/eb13ab84-e504-459d-9a75-a985451a3e58>

Turkulainen. 2012. Pankista turha hinkua parinsadan euron lainaa. Viitattu 11.2.2012.

<http://www.turkulainen.fi/artikkeli/92560-pankista-on-turha-hinkua-parinsadan-euron-lainaa>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Todellinen vuosikorko. Viitattu 10.2.2012.

<http://www.tem.fi/index.phtml?s=2283>

Tällaista on koronkiskonta. 2011. Taloussanomat. 2010. Viitattu 21.12.2011.

<http://www.taloussanomat.fi/omatalous/2010/06/07/tallaista-on-koronkiskonta/20107950/139>

Vahva tunnistaminen. 2011. Kuluttajavirasto. Viitattu 17.12.2011.

<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/arkisto2010/verkkolehti-7-2010/vahva-tunnistaminen-kayttoon-pikaluotoissa>

Vastuullinen luotonmyöntäjä. 2011. Asiakastieto. Viitattu 18.12.2011 ja 16.1.2012.

<http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/ajankohtaista/index.jsp?T=nu&A=428>

Yrittäjälinja. 2010. Kuluttajansuojalaki: Luottokelpoisuus selvitettävä. Viitattu 31.12.2011.

<http://www.yrittajalinja.fi/uutiset.html?550>

Julkaisemattomat lähteet

Suomen Pienlainayhdistys ry:n haastattelu. 8.2.2012.

Ruotsin oikeusministeriön haastattelu. 3.2.2012.

Suomen oikeusministeriön haastattelu. 30.1.2012.

Kuluttajaviraston haastattelu. 1.2.2012.

Virasto X:n haastattelu. 1.2.2012.

Kuviot

Kuvio 1. Esimerkkikaavio pikaluoton hakemisesta puhelimitse tekstiviestilainalla	12
Kuvio 2. Uusien pikaluottojen kappalemäärät vuosina 2008 - 2011	13
Kuvio 3. Pikaluottojen kappalemäärät yhteensä vuosina 2008 - 2011.....	15
Kuvio 4. Jäsenet luotonantajarekisterinumeroineen	27

Liitteet

Liite 1. Vuosikoron laskentakaava	58
Liite 2. Ilmoitus luotonantajarekisteriin merkitsemistä varten.....	59
Liite 3. Saatekirje virasto X	61
Liite 4. Saatekirje Ruotsin oikeusministeriö	62
Liite 5. Saatekirje Kuluttajavirasto ja Suomen Pienlainayhdistys ry	63
Liite 6. Saate Suomen oikeusministeriö (Pikaluotto 2011-työryhmä).....	64

Liite 1. Vuosikoron laskentakaava

Perusyhtälö, joka määrittelee todellisen vuosikoron, osoittaa vuositasolla yhtäläisyyden yhtäältä luoton nostoerien summan nykyarvon ja toisaalta takaisinmaksujen ja maksujen summan nykyarvon välillä, eli:

$$\sum_{k=1}^m C_k (1 + X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1 + X)^{-s_l}$$

Yhtälössä:

X = todellinen vuosikorko

m = viimeisen nostoerän järjestysnumero

k = nostoerän numero, joten $1 \leq k \leq m$

C_k = nostoerän k määrä

t_k = vuosina ja vuosien osina ilmaistu ensimmäisen nostoerän nostopäivän ja kunkin myöhemmän nostoerän nostopäivän välinen aika, joten $t_1 = 0$

m' = viimeisen takaisinmaksun tai maksun numero

l = takaisinmaksun tai maksun numero

D_l = takaisinmaksun tai maksun määrä

s_l = vuosina ja vuosien osina ilmaistu ensimmäisen nostoerän nostopäivän ja kunkin takaisinmaksun tai maksun maksupäivän välinen aika

2. Toimipaikat

2.1. Päätoimipaikan käyntiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan (katuosoite)	
2.2. Jokaisen sivutoimipaikan käyntiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan (tarvittaessa voi käyttää erillistä liitettä)	
2.3. Puhelinnumero	2.4. Internet-kotisivun osoite (ei pakollinen)
2.5. Sähköpostiosoite	

3. Allekirjoitus

Paikka ja aika	Allekirjoitus (yksityisen elinkeinonharjoittajan tai oikeushenkilön edustajan)
	Nimenselvennys

4. Hakemuksen liitteet

4.1. Selvitys ilmoituksen tekijän luottotoiminnan tuntemuksesta (kopiot tutkinto- ja työtodistuksesta, todistukset osallistumisesta koulutusohjelmiin tai ammatillisiin kursseihin) ja rikosrekisteritiedot ulkomailla asuvien henkilöiden osalta.
--

Aluehallintovirasto selvittää viran puolesta Suomessa asuvien ilmoituksen tekijänä olevan luonnollisen henkilön, ilmoituksen tekijänä olevan yhteisön tai säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenen tai varajäsenen, toimitusjohtajan, toimitusjohtajan sijaisen, vastuunalaisen yhtiömiehen taikka muussa näihin rinnastettavassa asemassa olevan taikka henkilön, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosa hakijayhteisön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta, luotettavuuden hankkimalla heistä rekisteritiedot liiketoimintakiello-, rikos- ja sakkorekistereistä.

5. Rekisteripäätöksen hinta

Rekisteripäätöksestä peritään 280 euron maksu. Ilmoitettujen tietojen muutoksista ja toiminnan lakkaamisesta on viipymättä ilmoitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle
--

Yhteystiedot

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIKASTO Hämeenlinnan päätoimipaikka Birger Jaarlin katu 15 PL 150, 13101 HÄMEENLINNA Puh. 020 636 1040 Faksi 03 570 8002 kirjaamo.etela@avi.fi	Helsingin toimipaikka Ratapihantie 9 PL 110, 00521 HELSINKI Puh. 020 636 1040 Faksi 09 6150 0533 kirjaamo.etela@avi.fi	Kouvolan toimipaikka Salpauselätkatu 22 PL 301, 45101 KOUVOLA Puh. 020 636 1040 Faksi 05 379 4750 kirjaamo.etela@avi.fi
--	--	---

Liite 3. Saatekirje virasto X

Hei,

olemme kaksi oikeustradenomiopiskelijää Laurea ammattikorkeakoulusta, Hyvinkäältä. Teemme opinnäytetyötä aiheesta: Pikaluottojen lainsäädäntö ja sen kehitystarpeet. Näkökantanne yleisesti aiheeseen liittyen sekä vastaukset seuraaviin kysymyksiin olisivat meille todella tarpeellisia. Olisimme kiitollisia, jos Te voisitte antaa asiantuntijan lausuman aiheeseemme liittyen.

- Mitä kehitystarpeita pikaluottojen lainsäädännössä mielestänne on?
- Onko nykyinen sääntely pikaluottojen osalta mielestänne riittävää?
- Miten laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä on vaikuttanut toimintaanne?
- Miten pikaluottojen valvontaa käytännössä suoritetaan?
- Mitä mieltä olette pikaluottotoiminnan täyskieltämisen mahdollisuudesta?
- Mitä muita vaihtoehtoja näette pikaluottotoiminnan tilalle, jos täyskieltäminen tulee ajankohtaiseksi?

Vastaattehan mahdollisimman pikaisesti, mutta kuitenkin viimeistään **10.2.2012** mennessä. Kiitämme etukäteen vastauksistanne.

Ystävällisin terveisin,

Tiina Vatanen (tiina.vatanen@laurea.fi)

Henna Parkkali (henna.parkkali@laurea.fi)

Liite 4. Saatekirje Ruotsin oikeusministeriö

Hej,

Vi är två tjejer som studerar vid Yrkeshögskolan Laurea i Hyvinge i Finland inom utbildningsprogrammet för företagsekonomi. Vårt inriktningsalternativ är juridisk expertis. Vi gör examensarbete om lagstiftningen för snabblån och behoven av att utveckla lagstiftningen. För att få en bättre helhetsbild av situationen i Sverige skulle det vara mycket värdefullt för oss om ni kunde besvara följande frågor:

- Hurdan är lagstiftningen om snabblån i Sverige?
- Vilka är de viktigaste lagarna som gäller snabblån i Sverige?
- Är det sant att man måste vara 30 år för att få snabblån i Sverige?
- Vem kontrollerar att snabblånlagarna följs i Sverige?
- Hurdana utvecklingsbehov finns det i lagstiftningen om snabblån i Sverige?

Vi är jätte tacksamma om ni kan svara oss så snabbt som möjligt. Vi behöver svaren senast **den 10 februari 2012**. Stort tack för hjälpen och er tid!

Med vänliga hälsningar,

Tiina Vatanen (tiina.vatanen@laurea.fi)

Henna Parkkali (henna.parkkali@laurea.fi)

Liite 5. Saatekirje Kuluttajavirasto ja Suomen Pienlainayhdistys ry

Hei,

olemme kaksi oikeustradenomiopiskelijaa Laurea ammattikorkeakoulusta, Hyvinkäältä. Teemme opinnäytetyötä aiheesta: Pikaluottojen lainsäädäntö ja sen kehitystarpeet. Näkökantanne yleisesti aiheeseen liittyen sekä vastaukset seuraaviin kysymyksiin olisivat meille todella tarpeellisia. Olisimme kiitollisia, jos Te voisitte antaa asiantuntijan lausuman aiheeseemme liittyen.

- Mitä kehitystarpeita pikaluottojen lainsäädännössä mielestänne on?
- Onko nykyinen sääntely pikaluottojen osalta mielestänne riittävää?
- Miten laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä sekä muut vuonna 2010 voimaan tulleet lait pikaluottotoiminnan osalta ovat vaikuttaneet toimintaanne?
- Miten pikaluottojen valvontaa käytännössä suoritetaan?
- Mitä mieltä olette pikaluottotoiminnan täyskieltämisen mahdollisuudesta?
- Mitä muita vaihtoehtoja näette pikaluottotoiminnan tilalle, jos täyskieltäminen tulee ajankohtaiseksi?

Vastaattehan mahdollisimman pikaisesti, mutta kuitenkin viimeistään **10.2.2012** mennessä. Kiitämme etukäteen vastauksistanne.

Ystävällisin terveisin,

Tiina Vatanen (tiina.vatanen@laurea.fi)

Henna Parkkali (henna.parkkali@laurea.fi)

Liite 6. Saate Suomen oikeusministeriö (Pikaluotto 2011-työryhmä)

Hei,

olemme kaksi oikeustradenomiopiskelijaa Laurea ammattikorkeakoulusta, Hyvinkäältä. Teemme opinnäytetyötä aiheesta: Pikaluottojen lainsäädäntö ja sen kehitystarpeet. Näkökantanne yleisesti aiheeseen liittyen sekä vastaukset seuraaviin kysymyksiin olisivat meille todella tarpeellisia. Olisimme kiitollisia, jos Te voisitte antaa asiantuntijan lausuman aiheeseemme liittyen.

- Mitä kehitystarpeita pikaluottojen lainsäädännössä mielestänne on?
- Millaisia keskeisiä asioita / uudistuksia pikaluottotoiminnan lainsäädäntöön oikeusministerin asettamassa työryhmässä ajetaan?
- Millainen on työryhmän aikataulu ja milloin lakiuudistuksia pikaluottotoiminnasta voidaan aikaisintaan odottaa?
- Miltä osin nykyinen sääntely pikaluottojen osalta ei mielestänne ole riittävää?
- Kuinka todennäköisenä pikaluottotoiminnan täyskieltämistä pidetään? Entä onko esimerkiksi osittainen rajoittaminen mahdollista?
- Mitä muita vaihtoehtoja näette pikaluottotoiminnan tilalle, jos täyskieltäminen tulee ajankohtaiseksi?

Vastaattehan mahdollisimman pikaisesti, mutta kuitenkin viimeistään **10.2.2012** mennessä. Kiitämme etukäteen vastauksistanne.

Ystävällisin terveisin,

Tiina Vatanen (tiina.vatanen@laurea.fi)

Henna Parkkali (henna.parkkali@laurea.fi)